עקב תשפ"ג

אשי ישראל

השיעור השבועי מפי מורינו
הרה"צ רבי יצחק לעזער שליט"א
בעל מחבר - תוך הנחל ושיחות מוהרא"ש

גיליון שע"א

ניתן להאזין לשיעור בכל יום רביעי בשעה 22:10 בטלפון:077-2612984 שלוחה 9

חַסְדֵי ה' יִתְבָּרַךְ, אֲנַחְנוּ אוֹחֲזִים עַכְשָׁו בְּפָרָשַׁת **עֵקֶב**, וְהַיּוֹם הָיָה **ט"ו בְּאָב**, וּמַתְחִיל הַתַּהֲלִיךְ וְהַהִתְקָרְבוּת לְרֹאשׁ הַשָּׁנָה, כִּי מִיּוֹם **חֲמִשָּׁה עָשָׂר בְּאָב** וְאֵילָךְ נִשְׁאַר אַרְבָּעִים יוֹם עַד הַתְחָלַת הַבְּרִיאָה, שֶׁהָיְתָה בְּכ"ה אֱלוּל, לִקְרַאת הַשָּׁנָה הַחֲדָשָׁה, וּבַסְּפָרִים הַקְּדוֹשִׁים מְכֻנִּים יָמִים אֵלּוּ "אַרְבָּעִים יוֹם קֹדֶם יְצִירַת הַוָּלָד", כִּי זוֹ הֲכָנָה לִיצִירָה חֲדָשָׁה – בְּרִיאָה חֲדָשָׁה!

מִנְהָג יִשְׂרָאֵל קְדוֹשִׁים שֶׁכְּבָר מִיּוֹם חֲמִשָּׁה עָשָׂר בְּאָב מְאַחֲלִים אֶחָד לַשֵּׁנִי "**כְּתִיבָה וַחֲתִימָה טוֹבָה**"; הָרַב הַקָּדוֹשׁ מִמּוּנְקַאטְשׁ זי"ע מֵבִיא בְּסִפְרוֹ 'שַׁעַר יִשָּׂשכָר' (חֵלֶק א', מַאֲמָר 'יוֹם תִּבַר מַגָּל', סִימָן ב): **חֲמִשָּׁ"ה עָשָׂ"ר בְּאָ"ב** עוֹלֶה בְּדִיּוּק כְּמִנְיַן **כְּתִיבָ"ה וַחֲתִימָ"ה טוֹבָ"ה**.

וּבְדֶרֶךְ כְּלָל יָמִים אֵלּוּ הֵם בִּסְבִיבוֹת **פָּרָשַׁת עֵקֶב**, וְהַקֶּשֶׁר מוּבָן כְּבָר מֵהַפָּסוּק הָרִאשׁוֹן שֶׁל הַפָּרָשָׁה: "**וְהָיָה עֵקֶב תִּשְׁמְעוּן**" – 'עֵקֶב' זֶה לָשׁוֹן שֶׁל **סוֹף** [כְּמוֹ הָעֵקֶב שֶׁל אָדָם, שֶׁנִּמְצָא בְּסוֹף הַגּוּף], וּבָאָה הַתּוֹרָה לוֹמַר בְּפָסוּק זֶה, שֶׁאִם אָדָם מְרַכֵּז אֶת הַהִסְתַּכְּלוּת שֶׁלּוֹ עַל הָ'עֵקֶב' וְהַסּוֹף, כָּל הַחַיִּים שֶׁלּוֹ הוֹלְכִים בְּצוּרָה אַחֶרֶת לְגַמְרֵי; אָדָם צָרִיךְ לָשִׂים תָּמִיד בְּזִכְרוֹנוֹ אֶת הָעִנְיָן שֶׁל 'עֵקֶב', שֶׁזּוֹ הַמַּטָּרָה, הַסּוֹף וְהַיַּעַד שֶׁלּוֹ!

וְהַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה אוֹמֶרֶת לָנוּ בְּתוֹר צִוּוּי וְהַבְטָחָה: "**וְהָיָה עֵקֶב תִּשְׁמְעוּן**" – סוֹף כָּל סוֹף תִּשְׁמְעוּן "**אֵת הַמִּשְׁפָּטִים הָאֵלֶּה**"!

דְּהִנֵּה, כָּל אָדָם נִבְרָא בִּשְׁבִיל תַּכְלִית מְסֻיֶּמֶת; הַנְּשָׁמָה שֶׁל אָדָם יְרֵדָה מֵרוֹם גְּבֹהֵי מְרוֹמִים, מִשָּׁרְשָׁהּ בָּעוֹלָמוֹת הָעֶלְיוֹנִים, תַּחַת כִּסֵּא הַכָּבוֹד, וְכָל זֶה בִּשְׁבִיל תַּכְלִית! לֹא סְתָם כְּדֵי לְהִסְתּוֹבֵב, לְטַיֵּל, לִרְאוֹת וְכוּ', לִסְבֹּל צָרוֹת, חַם וְשָׁלוֹם, זוֹ לֹא נִקְרֵאת 'תַּכְלִית'... הַתַּכְלִית שֶׁאָדָם נִבְרָא בִּשְׁבִילָהּ הִיא כִּלְשׁוֹן הָרַמְחַ"ל בִּתְחִלַּת סִפְרוֹ 'מִסְלַת יְשָׁרִים': "**הָאָדָם לֹא נִבְרָא אֶלָּא לְהִתְעַנֵּג**

עַל ה' וְלֶחֱנוֹת מִזִּיו שְׁכִינָתוֹ"; וְזֶהוּ הַתַּעֲנוּג הַכִּי גָּדוֹל מִכָּל הַתַּעֲנוּגִים! וְזֶה הַסּוֹף שֶׁל כָּל יִשְׂרָאֵל, דְּהַיְנוּ שֶׁסּוֹף כָּל סוֹף יַגִּיעוּ אֶל הַיַּעַד הַזֶּה – **"לְהִתְעַנֵּג עַל ה'"**.

וְזֶה מַה שֶּׁהָיָה לִפְנֵי שֶׁהַנְּשָׁמָה יָרְדָה לָזֶה הָעוֹלָם, כִּי כְּשֶׁנִּשְׁמַת הָאָדָם נִמְצֵאת לְמַעְלָה תַּחַת כִּסֵּא הַכָּבוֹד, שָׁם יֵשׁ גִּלּוּי אֱלֹקוּת בָּרָמָה הַכִּי גְּבוֹהָה, וְזֶה הַתַּעֲנוּג הַכִּי גָּדוֹל שֶׁיֵּשׁ – שֶׁאָדָם זוֹכֶה **"לְהִתְעַנֵּג עַל ה'"**, וּכְשֶׁיּוֹרֶדֶת הַנְּשָׁמָה לָזֶה הָעוֹלָם זֶה כְּדֵי שֶׁהִיא תְּקַבֵּל **תּוֹסֶפֶת תַּעֲנוּג**, כִּי תַּעֲנוּג שֶׁאָדָם מְקַבֵּל בְּלִי יְגִיעָה וַעֲבוֹדָה עַצְמִית – זֶה מְכֻנֶּה בְּדִבְרֵי הַצַּדִּיקִים בַּסְּפָרִים הַקְּדוֹשִׁים **"נַהֲמָא דְּכִסּוּפָא"**, פֵּרוּשׁ: **לֶחֶם שֶׁל בּוּשָׁה**; כְּדֻגְמַת אָדָם עָנִי שֶׁבָּא לְקַבֵּל סְעָדָה מִמִּשֶּׁהוּ, הוּא אָמְנָם מְקַבֵּל סְעָדָה מְכֻבֶּדֶת מְאֹד, אֲבָל זֶה קָצַת בּוּשָׁה, כִּי הוּא יוֹדֵעַ שֶׁהוּא לֹא עָבַד עַל זֶה, אֶלָּא זֶה הִגִּיעַ לוֹ בְּגֶדֶר "מַתְּנַת חִנָּם", אָז אֲפִלּוּ שֶׁהוּא נֶהֱנָה מֵעָצֶם הַסְּעָדָה – יֵשׁ לוֹ מְעַט בּוּשָׁה מִזֶּה...

[וְעַל כֵּן אוֹמְרִים חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים עַל אוֹתִיּוֹת גִּימֶ"ל וְדָלֶ"ת, שֶׁזֶּה עִנְיָן שֶׁל "גּוֹמֵל דַּלִּים", הַגִּימֶ"ל יֵשׁ לָהּ רֶגֶל אַחַת קְדִימָה – **ג'**, רוֹמֵז עַל כָּךְ שֶׁהִיא רָצָה קְדִימָה כְּדֵי לִגְמֹל חֶסֶד עִם הַדַּל – שֶׁזּוֹ הַדָּלֶ"ת, וְעַל כֵּן הַדָּלֶ"ת הִיא יְשָׁרָה מֵאֲחוֹרֶיהָ, כִּי הִיא מִתְבַּיֶּשֶׁת מִזֶּה שֶׁגּוֹמְלִים עִמָּהּ חֶסֶד].

נִשְׁמַת הָאָדָם יָרְדָה לָזֶה הָעוֹלָם כְּדֵי לְהַרְוִיחַ אֶת הַלֶּחֶם – וּשְׁאָר הַתַּעֲנוּגִים – בְּתוֹר תַּשְׁלוּם, דְּהַיְנוּ בְּתוֹר שָׂכָר, וְלֹא בְּתוֹר קַבָּלַת דָּבָר בְּחִנָּם – שֶׁבְּכָךְ יֵשׁ בּוּשָׁה לְמַקַּבֵּל; לֹא הָיָה לִי קַל בִּכְלָל לְהַגִּיעַ אֶל הַשָּׂכָר הַזֶּה, כַּמָּה עָבַדְתִּי וְטָרַחְתִּי, כַּמָּה הֵצַרְכְתִּי לִמְסֹר נַפְשִׁי, כַּמָּה נִלְחַמְתִּי עִם הַיֵּצֶר הָרָע עַד שֶׁזָּכִיתִי לָזֶה!

הַיֵּצֶר הָרָע תָּמִיד מְנַסֶּה לְהַפְרִיעַ וּלְעַכֵּב אֶת הָאָדָם מִלְּהַגִּיעַ אֶל הַיַּעַד שֶׁלּוֹ, אֲבָל כְּשֶׁהוּא עוֹמֵד חָזָק, וְלֹא נוֹתֵן אֶת עַצְמוֹ לִפֹּל, סוֹף כָּל סוֹף הוּא מַגִּיעַ אֶל הַשָּׂכָר הַזֶּה!

אָכֵן אוֹמְרִים חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (אָבוֹת א, ג): **"אַל תִּהְיוּ כַּעֲבָדִים הַמְשַׁמְּשִׁין אֶת הָרַב עַל מְנָת לְקַבֵּל פְּרָס"**; אֲבָל רַבֵּנוּ הַקָּדוֹשׁ מַסְבִּיר (לִקּוּטֵי מוֹהַר"ן, חֵלֶק א, סִימָן ה) שֶׁהַפְּרָס שֶׁאָדָם מְקַבֵּל כְּשֶׁהוּא זוֹכֶה לִטְרֹחַ וּלְהִתְיַגֵּעַ בְּתוֹרָה, תְּפִלָּה, מִצְוֹות – קִיּוּם רְצוֹן ה', **הַטִּרְחָה הַזֹּאת בְּעַצְמָהּ הִיא כְּבָר הַשָּׂכָר!** כְּלוֹמַר, אֵין הַכַּוָּנָה "עָשִׂיתִי, עָבַדְתִּי, יָגַעְתִּי, יִגִּיעַ זְמַן שֶׁיַּעֲשׂוּ חֶשְׁבּוֹן מִכָּל מַה שֶּׁעָשִׂיתִי, יִשְׁקְלוּ אֶת זֶה, וְאָז אֶזְכֶּה לַשָּׂכָר שֶׁאֶזְכֶּה"... אוֹמֵר רַבֵּנוּ: אָדָם

שֶׁעוֹבֵד אֶת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּצוּרָה כָּזֹאת, זֶה נִקְרָא בֶּאֱמֶת "עַל מְנָת לְקַבֵּל פְּרָס", כִּי מְצַפֶּה לְקַבֵּל בָּעָתִיד אֵיזֶה שָׂכָר עַל טִרְחָתוֹ, אֲבָל מַסְבִּיר רַבֵּנוּ שֶׁהַשָּׂכָר הֲכִי גָּדוֹל הוּא בְּעֵת קִיּוּם הַמִּצְוָה בְּעַצְמָהּ!

וְזוֹ עִנְיָנָהּ שֶׁל מִצְוַת (דְּבָרִים כד, טו) **"בְּיוֹמוֹ תִתֵּן שְׂכָרוֹ"** – שֶׁאָדָם צָרִיךְ לְשַׁלֵּם לְפוֹעֵל בְּאוֹתוֹ יוֹם שֶׁעָבַד, וּמִזֶּהִירָה הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה (וַיִּקְרָא יט, יג) **"לֹא תָלִין פְּעֻלַּת שָׂכִיר אִתְּךָ עַד בֹּקֶר"**, וְזֶה הֵן מִצְוַת עֲשֵׂה וְהֵן לָאוִ דְּלֹא–תַעֲשֶׂה, שֶׁאָדָם לֹא יְעַכֵּב אֶת שְׂכַר עֲבוֹדַת הַפּוֹעֵל, אֶלָּא אִם כֵּן סִכְּמוּ בֵּינֵיהֶם מֵרֹאשׁ תְּנָאִים מְבֹרָרִים שֶׁיְּשַׁלֵּם לוֹ רַק בְּסוֹף הַשָּׁבוּעַ אוֹ בְּעֵת גְּמַר עֲבוֹדָתוֹ וְכַיּוֹצֵא בָּזֶה, אֲבָל מִדָּבָר בְּפוֹעֵל יוֹמִי – שֶׁבָּא לַעֲשׂוֹת עֲבוֹדָה מְסֻיֶּמֶת, וְהוּא מְחַכֶּה עַל הַשָּׂכָר שֶׁלּוֹ, יֵשׁ אִסּוּר מֵהַתּוֹרָה לְעַכֵּב שְׂכָרוֹ וְלוֹמַר "סְלִיחָה, אֵין לִי כֶּסֶף הַיּוֹם"...

מוּבָא בְּדִבְרֵי רַבִּי חַיִּים וִיטָאל, שֶׁמְּסַפֵּר עַל רַבּוֹ הָאַר"י הַקָּדוֹשׁ, שֶׁפַּעַם קֹדֶם תְּפִלַּת מִנְחָה רָאָהוּ שֶׁהוּרַשׁ וּמְחַפֵּשׂ הַלְוָאָה שֶׁל סְכוּם כֶּסֶף מְסֻיָּם, וְלֹא רָצָה לֵילֵךְ לְהִתְפַּלֵּל מִנְחָה עַד שֶׁהִשִּׂיג הַכֶּסֶף הָאָמוּר. רַבִּי חַיִּים וִיטָאל רָצָה לָדַעַת מַה זֶּה וְעַל מַה זֶּה, וְאַחַר שֶׁבֵּרֵר הָעִנְיָן הִתְבָּרֵר לוֹ שֶׁהָיָה אֵיזֶה פּוֹעֵל שֶׁעָבַד אֵצֶל הָאַרִיזַ"ל, וְהָאַרִיזַ"ל עֲדַיִן לֹא שִׁלֵּם לוֹ, וְעַל כֵּן לֹא רָצָה לְגַשׁ לְתִפְלַּת מִנְחָה, כְּדֵי שֶׁהַשֶּׁמֶשׁ לֹא תִשְׁקַע וְיַעֲבֹר חַם וְשָׁלוֹם עַל הָאִסּוּר **"לֹא תָלִין פְּעֻלַּת שָׂכִיר אִתְּךָ עַד בֹּקֶר"**, וְעַל כֵּן גִּיֵּס בִּזְרִיזוּת אֶת הַכֶּסֶף, שִׁלֵּם לַפּוֹעֵל, וְנִגַּשׁ לְהִתְפַּלֵּל מִנְחָה...

וְהִנֵּה יָדוּעַ, שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מְקַיֵּם אֶת כָּל הַתּוֹרָה, כְּבְיָכוֹל, נִמְצָא אֲפוּא, שֶׁאִם אָדָם יְקַבֵּל אֶת שְׂכַר עֲבוֹדָתוֹ שֶׁעוֹבֵד מִדֵּי יוֹם בְּיוֹמוֹ רַק אַחַר שֶׁיּוֹצֵא מִזֶּה הָעוֹלָם, הֵיכָן הוּא הַקִּיּוּם שֶׁל **"בְּיוֹמוֹ תִתֵּן שְׂכָרוֹ"** – **"לֹא תָלִין פְּעֻלַּת שָׂכִיר אִתְּךָ עַד בֹּקֶר"**? אֵיךְ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מְקַיֵּם זֹאת?

הַתְּשׁוּבָה מֻנַּחַת בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ בְּתוֹרָה ה' הַנַּ"ל: **כְּשֶׁאָדָם זוֹכֶה לַעֲבֹד אֶת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא – אִם זֶה לִלְמֹד תּוֹרָה, אִם זֶה לְהִתְפַּלֵּל, אִם זֶה לְקַיֵּם מִצְוֹת, לַעֲשׂוֹת צְדָקָה וָחֶסֶד, אָדָם צָרִיךְ לְהַגִּיעַ לְכָזֹאת שִׂמְחָה גְּדוֹלָה, עַד שֶׁהוּא מַרְגִּישׁ "זֶה הַשָּׂכָר שֶׁלִּי!"...**

וְאוֹמֵר רַבֵּנוּ, שֶׁזֶּה פֵּרוּשׁ דִּבְרֵי הַמִּשְׁנָה (אָבוֹת ד): **"שְׂכַר מִצְוָה מִצְוָה"**, הַיְנוּ שֶׁהַשָּׂכָר הֲכִי גָּדוֹל זוֹ הַמִּצְוָה בְּעַצְמָהּ, וְלֹא שֶׁחוֹשֵׁב שֶׁבָּעָתִיד יְקַבֵּל אֵיזֶה שָׂכָר... אֶלָּא **"אֵיזֶה שָׂכָר, אֵיזוֹ שִׂמְחָה, אֵיזֶה תַּעֲנוּג עֶלְיוֹן יֵשׁ לִי שֶׁזָּכִיתִי**

עַכְשָׁו לִלְמֹד אֵיזֶה לְמוּד, לְהִתְפַּלֵּל – שַׁחֲרִית, מִנְחָה, מַעֲרִיב, חֲצוֹת, בֵּרַכְתִּי בִּרְכַּת הַמָּזוֹן!"...

אִם הִזְכַּרְנוּ עִנְיָן שֶׁל בִּרְכַּת הַמָּזוֹן, יָדוּעַ שֶׁהַמָּקוֹר לְמִצְוָה זוֹ הִיא בְּפָרָשַׁת הַשָּׁבוּעַ, שֶׁהַפָּסוּק אוֹמֵר (דְּבָרִים ח, י) **"וְאָכַלְתָּ וְשָׂבָעְתָּ וּבֵרַכְתָּ אֶת ה' אֱלֹקֶיךָ עַל הָאָרֶץ הַטֹּבָה אֲשֶׁר נָתַן לָךְ"**; מִצְוַת עֲשֵׂה מִדְּאוֹרַיְתָא!

וּכְדַאי לְהָעִיר, שֶׁזּוֹ מִצְוָה כָּל כָּךְ גְּדוֹלָה, שֶׁחָבָל לָאָדָם שֶׁיְּפַסְפֵּס יוֹם שֶׁלֹּא יְקַיֵּם בּוֹ אֶת הַמִּצְוָה הַזֹּאת... יֵשׁ אֲנָשִׁים הַנִּמְנָעִים מִזֶּה מִכָּל מִינֵי תֵּרוּצִים שׁוֹנִים – "אֵין לִי זְמַן"... "אֲנִי עוֹשֶׂה דִּיאֶטָה"... וּלְמַעֲשֶׂה, הוּא אוֹכֵל אֶת הַכֹּל – אֲבָל אֵין לוֹ זְמַן וְסַבְלָנוּת לְטֹל יָדַיִם וְלֶאֱכֹל כְּזַיִת לֶחֶם... **וַאֲפִלּוּ אִם אַתָּה עוֹשֶׂה דִּיאֶטָה, כַּמָּה כְּבָר יִשְׁמִין אוֹתְךָ כְּזַיִת שֶׁל לֶחֶם?!... תִּקַּח לֶחֶם מֻחְטָּה מְלֵאָה – וּתְקַיֵּם אֶת זֶה!** לֹא חָסֵר הַיּוֹם כָּל מִינֵי לְחָמִים בְּרִיאִים וְטוֹבִים, לֹא מַשְׁמִינִים בְּגַשְׁמִיּוּת, אֲבָל מַשְׁמִינִים אוֹתְךָ עִם מִצְוַת עֲשֵׂה מִדְּאוֹרַיְתָא – שֶׁזָּכִיתָ לְקַיֵּם מִצְוַת בִּרְכַּת הַמָּזוֹן! זָכִיתָ לַעֲשׂוֹת נְטִילַת יָדַיִם – מִצְוַת עֲשֵׂה מִדְּרַבָּנָן, הֵיא אַחַת מֵהַמִּצְוֹת שֶׁל חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים, וְאַחַר כָּךְ זָכִיתָ לְבָרֵךְ בִּרְכַּת הַמָּזוֹן!

וְאוֹמֵר רַבֵּנוּ (סֵפֶר הַמִּדּוֹת, אֲכִילָה, חֵלֶק שֵׁנִי, סְעִיף ג): **"עַל יְדֵי בִּרְכַּת הַמָּזוֹן נִתְוַדַּע ה' יִתְבָּרַךְ בָּעוֹלָם"**; אַתָּה יוֹשֵׁב בַּמִּטְבָּח אוֹ בַּסָּלוֹן – הֵיכָן שֶׁאָכַלְתָּ, וְאַתָּה מְבָרֵךְ בִּרְכַּת הַמָּזוֹן **מִתּוֹךְ סִדּוּר**, וּבָזֶה אַתָּה גּוֹרֵם שֶׁיִּתְוַדַּע הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בָּעוֹלָם!

וְכָאָמוּר, הַבְּרָכָה צְרִיכָה לִהְיוֹת **מִתּוֹךְ סִדּוּר** דַּוְקָא; אֲנַחְנוּ יוֹדְעִים כַּמָּה מוֹהֲרָא"שׁ הַקָּדוֹשׁ הָיָה תָּמִיד חוֹזֵר וּמְעוֹרֵר **לְבָרֵךְ בִּרְכַּת הַמָּזוֹן מִתּוֹךְ סִדּוּר – אוֹ 'בִּרְכּוֹן' – לֹא בְּעַל־פֶּה!**

וְהָיָה מוֹהֲרָא"שׁ רָגִיל לוֹמַר, שֶׁזּוֹ סְגֻלָּה בְּדוּקָה וּמְנוּסָּה לַעֲשִׁירוּת; מוֹהֲרָא"שׁ הָיָה תָּמִיד אוֹמֵר: **"מַה שֶּׁזָּכִיתִי לִהְיוֹת עָשִׁיר, כִּי הִקְפַּדְתִּי עַל זֶה מְאֹד"**, וְאָכֵן מוֹהֲרָא"שׁ הִקְפִּיד עַל זֶה **מְאֹד מְאֹד**, מַמָּשׁ בִּמְסִירוּת נֶפֶשׁ!

פַּעַם הָיִיתִי עִם מוֹהֲרָא"שׁ בִּסְעֲדַת 'שֶׁבַע בְּרָכוֹת', וְכִבְּדוּ אֶת מוֹהֲרָא"שׁ לְבָרֵךְ בִּרְכַּת הַמָּזוֹן, וּמוֹהֲרָא"שׁ בִּקֵּשׁ סִדּוּר, אַךְ לֹא הָיָה בְּכָל הַמָּקוֹם אֵיזֶה סִדּוּר אוֹ 'בִּרְכּוֹן'; וַאֲפִלּוּ שֶׁהָיָה קְצָת בִּזְיוֹנוֹת, כִּי הָיוּ כַּמָּה שֶׁאָמְרוּ "אַתֶּם לֹא יוֹדְעִים לְבָרֵךְ בִּרְכַּת הַמָּזוֹן בְּעַל־פֶּה?!" וְכוּ', אֲבָל מוֹהֲרָא"שׁ בְּשֶׁלּוֹ, אֵינוֹ מַתְחִיל לְלֹא סִדּוּר!

אַחַר שֶׁחִפְּשׂוּ וְלֹא מָצְאוּ, וְיָדַעְתִּי שֶׁמּוֹהֲרָא"שׁ לֹא יִתְחִיל לְלֹא סִדּוּר... מִיָּד הָלַכְתִּי לְאֵיזֶה בֵּית מִדְרַשׁ סָמוּךְ, וְהִגִּיעַ לְמוֹהֲרָא"שׁ סִדּוּר.

רוֹאִים מִזֶּה מַהִי הַחֲשִׁיבוּת שֶׁל אֲמִירַת בִּרְכַּת הַמָּזוֹן מִתּוֹךְ הַכְּתָב, אֵיךְ שֶׁמּוֹהֲרָא"שׁ הִתְעַקֵּשׁ עַל כָּךְ, וַאֲפִלּוּ שֶׁהָיוּ בְּזִיּוֹנוֹת וְכוּ' – לֹא הִתְיַחֵם לְכָל זֶה כְּלָל! וְכָאָמוּר, הָיָה רָגִיל עַל לְשׁוֹנוֹ לוֹמַר, שֶׁכָּל מַה שֶּׁזָּכָה לִהְיוֹת עָשִׁיר זֶה מֵחֲמַת שֶׁדִּקְדֵּק בְּזֶה. [יֵשׁ הַרְבֵּה סִפּוּרִים בְּעִנְיָן זֶה, אֲבָל הַכְּלָל הָעוֹלֶה הוּא חֲשִׁיבוּת הָעִנְיָן – לְבָרֵךְ מִתּוֹךְ הַכְּתָב!].

וְכַמָּה פְּעָמִים אָמַר מוֹהֲרָא"שׁ: **"בִּרְכַּת הַמָּזוֹן לוֹקַחַת לִי יוֹתֵר זְמַן –מִזְמַן הַפְּעָדָה שֶׁאָכַלְתִּי"**... וְאַשְׁרֵי הַזּוֹכֶה בֶּאֱמֶת לְבָרֵךְ בִּרְכַּת הַמָּזוֹן מִתּוֹךְ הַכְּתָב, שֶׁהֵן אַרְבַּע בְּרָכוֹת הַמְּלֵאוֹת בְּאוֹרוֹת עֶלְיוֹנִים, ד' בְּרָכוֹת כְּנֶגֶד ד' עוֹלָמוֹת, וְלֹא מְדַבְּרִים מִכָּל מִינֵי כַּוָּנוֹת יוֹתֵר פְּנִימִיּוֹת, אֶלָּא בְּפַשְׁטוּת: יֵשׁ אַרְבַּע בְּרָכוֹת, וְהֵן כְּנֶגֶד ד' עוֹלָמוֹת, וְיֵשׁ גַּם בֵּן אֶת ד' הַשֵּׁמוֹת שֶׁל ד' הָעוֹלָמוֹת [כַּמּוּבָא בְּדִבְרֵי מוֹהֲרָא"שׁ בְּ"שִׁפַּת הַנַּחַל" עַל תּוֹרָה ב' בִּלְקוּטֵי מוֹהֲרַ"ן חֵלֶק א]; אֵיזוֹ זְכוּת זוֹ!

וְעַתָּה נִתְבּוֹנֵן: וְכִי אָדָם יָכוֹל לְפַסְפֵּס כָּזֹאת מִצְוָה בְּטַעֲנָה שֶׁל "אֵין לִי זְמַן"?! חֲרֵי לֶאֱכֹל יֵשׁ לְךָ זְמַן... "אֲבָל אֲנִי מְמַהֵר", אָז תְּמַהֵר קְצָת אֶת הָאֹכֶל, וּתְבָרֵךְ בִּרְכַּת הַמָּזוֹן! "אֵין לִי סַבְלָנוּת", "הַלֶּחֶם מַשְׁמִין", כָּל מִינֵי תֵּרוּצִים שׁוֹנִים, אֲבָל אוֹמֵר רַבֵּנוּ שָׁם בְּסֵפֶר הַמִּדּוֹת: "**עַל יְדֵי בִּרְכַּת הַמָּזוֹן נִתְוַדַּע ה' יִתְבָּרַךְ בָּעוֹלָם**"; אַתָּה תְּבָרֵךְ בַּמִּטְבָּח שֶׁלְּךָ, וְאַתָּה מְגַלֶּה אֶת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּכָל הָעוֹלָם!

אָדָם הוֹלֵךְ לְהָפִיץ סִפְרֵי רַבֵּנוּ, עוֹשֶׂה כָּל מִינֵי דְּבָרִים בִּשְׁבִיל לְגַלּוֹת אֶת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בָּעוֹלָם, וְהִנֵּה רַבֵּנוּ אוֹמֵר: אַתָּה יוֹשֵׁב וּמְבָרֵךְ בִּרְכַּת הַמָּזוֹן, וְאַתָּה מְגַלֶּה אֶת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּכָל הָעוֹלָם... פְּלָאִי פְּלָאִים!

וְהִנֵּה מָצִינוּ בְּנֵסַח בִּרְכַּת הַמָּזוֹן דָּבָר נִפְלָא הַמּוּבָן רַק לְפִי דִּבְרֵי רַבֵּנוּ אֵלּוּ – שֶׁעַל יְדֵי בִּרְכַּת הַמָּזוֹן נִתְוַדַּע הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בָּעוֹלָם, כִּי בַּבְּרָכָה הַשְּׁנִיָּה אוֹמְרִים: "**וְעַל הַכֹּל ה' אֱלֹקֵינוּ אֲנַחְנוּ מוֹדִים לָךְ וּמְבָרְכִים אוֹתָךְ**" – אֲנַחְנוּ מוֹדִים לְךָ, רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, עַל כָּל מַה שֶּׁכָּתוּב לִפְנֵי כֵן: אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, יְצִיאַת מִצְרַיִם, בְּרִית, תּוֹרָה, וְעַל הָאֹכֶל, עַל כָּל זֶה אֲנַחְנוּ מוֹדִים וּמְבָרְכִים; וּמָה אֲנַחְנוּ מְבָרְכִים אֶת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא? עַל זֶה מַמְשִׁיכִים: "**יִתְבָּרַךְ שִׁמְךָ בְּפִי כָּל חַי תָּמִיד לְעוֹלָם וָעֶד**" – אֲנַחְנוּ מְבָרְכִים אֶת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: שֶׁהַשֵּׁם

שֶׁלְּךָ יִתְבָּרַךְ "בְּפִי כָּל חַי תָּמִיד לְעוֹלָם וָעֶד" – לְכָל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ; וְזֶה מַמָּשׁ דִּבְרֵי רַבֵּנוּ הַנַּ"ל בְּסֵפֶר הַמִּדּוֹת, שֶׁעַל יְדֵי בִּרְכַּת הַמָּזוֹן נִתְוַדַּע הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בָּעוֹלָם.

מַמְשִׁיכִים לוֹמַר שָׁם: "**כַּכָּתוּב**" – כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בַּפָּסוּק (הַמּוּפִיעַ בְּפָרָשַׁת הַשָּׁבוּעַ): "**וְאָכַלְתָּ וְשָׂבָעְתָּ וּבֵרַכְתָּ אֶת ה' אֱלֹקֶיךָ עַל הָאָרֶץ הַטֹּבָה אֲשֶׁר נָתַן לָךְ**".

לְכְאוֹרָה לֹא מוּבָן: אֵיךְ מִתְחַבֵּר עִנְיָן הַפָּסוּק שֶׁמְּבִיאִים לְמַה שֶׁאוֹמְרִים קֹדֶם לָכֵן? מְבָרְכִים אֶת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא "**יִתְבָּרַךְ שִׁמְךָ בְּפִי כָּל חַי תָּמִיד לְעוֹלָם וָעֶד**", וּמַמְשִׁיכִים לוֹמַר: "**כַּכָּתוּב וְאָכַלְתָּ וְשָׂבָעְתָּ וּבֵרַכְתָּ אֶת ה' אֱלֹקֶיךָ עַל הָאָרֶץ הַטֹּבָה אֲשֶׁר נָתַן לָךְ**" – דְּהַיְנוּ, אָכַלְתָּ וְשָׂבַעְתָּ, עַכְשָׁו תְּבָרֵךְ אֶת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, אֲבָל אֵיךְ זֶה קָשׁוּר לְמַה שֶׁאוֹמְרִים לִפְנֵי כֵן "**יִתְבָּרַךְ שִׁמְךָ בְּפִי כָּל חַי תָּמִיד לְעוֹלָם וָעֶד**"?...

אָכֵן יֶשְׁנוֹ קֶשֶׁר בֵּינֵיהֶם, כִּי שְׁנֵיהֶם מְדַבְּרִים מֵעִנְיַן שֶׁל 'בְּרָכָה', שֶׁאֲנַחְנוּ מְבָרְכִים אֶת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וְאֵיךְ? כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בַּפָּסוּק שֶׁצְּרִיכִים לְבָרֵךְ אַחַר הָאֲכִילָה, אֲבָל הַתְּמִיהָה הִיא: מָה הַקֶּשֶׁר לְמַה שֶׁאוֹמְרִים "**יִתְבָּרַךְ שִׁמְךָ בְּפִי כָּל חַי תָּמִיד לְעוֹלָם וָעֶד**" – שֶׁפֹּה מְדֻבָּר עַל שֶׁתְּהֵא בְּרָכָה "**בְּפִי כָּל חַי**" חוּץ מֵהָאָדָם עַצְמוֹ?

עַל פִּי דִּבְרֵי רַבֵּנוּ – מוּבָן מְאֹד, כִּי רַבֵּנוּ אוֹמֵר: "**עַל יְדֵי בִּרְכַּת הַמָּזוֹן נִתְוַדַּע ה' יִתְבָּרַךְ בָּעוֹלָם**"; וְזֶה בְּדִיּוּק מַה שֶּׁאוֹמְרִים בִּבְרָכָה זוֹ: "**וְעַל הַכֹּל ה' אֱלֹקֵינוּ אֲנַחְנוּ מוֹדִים לָךְ וּמְבָרְכִים אוֹתָךְ, יִתְבָּרַךְ שִׁמְךָ בְּפִי כָּל חַי תָּמִיד לְעוֹלָם וָעֶד, כַּכָּתוּב: וְאָכַלְתָּ וְשָׂבָעְתָּ וּבֵרַכְתָּ**", וְעַל יְדֵי בִּרְכַּת הַמָּזוֹן זוֹ – יִתְוַדַּע הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּכָל הָעוֹלָם...

וְזֹהִי מִצְוַת בִּרְכַּת הַמָּזוֹן שֶׁיֵּשׁ לָנוּ בְּפָרָשַׁת הַשָּׁבוּעַ, וּמֵעִנְיָן לְעִנְיָן בְּאוֹתוֹ עִנְיָן: הֲרֵי רַשִׁ"י הַקָּדוֹשׁ מַתְחִיל אֶת הַפָּרָשָׁה עַל הַפָּסוּק "וְהָיָה עֵקֶב תִּשְׁמְעוּן", שֶׁ'עֵקֶב' מְרַמֵּז עַל הַמִּצְוֹת שֶׁאָדָם דָּשׁ בַּעֲקֵבָיו, הַיְנוּ מִצְוֹת שֶׁאָדָם דָּוֹרֵךְ עֲלֵיהֶם בַּעֲקֵבִים שָׁלוֹ; בְּפַשְׁטוּת: מִצְוֹת הַקַּלּוֹת בְּעֵינָיו, וְאֵינָן בַּחֲשִׁיבוּת אֶצְלוֹ, וְעַל זֶה אוֹמֵר רַשִׁ"י: "**אִם הַמִּצְוֹת קַלּוֹת שֶׁאָדָם דָּשׁ בַּעֲקֵבָיו תִּשְׁמְעוּן**" אֲזַי "**וְשָׁמַר ה' וגו', יִשְׁמֹר לְךָ הַבְּטָחָתוֹ**" – הַיְנוּ "וְשָׁמַר ה' אֱלֹקֶיךָ לְךָ אֶת הַבְּרִית וְאֶת הַחֶסֶד" וְכוּ' כָּל הַהַבְטָחוֹת הַכְּתוּבוֹת כָּאן, אֵילּוּ בְּרָכוֹת נִפְלָאוֹת: "וַאֲהֵבְךָ וּבֵרַכְךָ וְהִרְבֶּךָ וּבֵרַךְ פְּרִי בִטְנְךָ וּפְרִי אַדְמָתֶךָ" וְגוֹ', "בָּרוּךְ תִּהְיֶה מִכָּל הָעַמִּים" וְגוֹ'; כָּל זֶה אִם תִּהְיֶה חָזָק

בְּמִצְוֹת אֵלּוּ שֶׁרֹב בְּנֵי אָדָם דָּשִׁים אוֹתָן בְּעִקְּבֵיהֶם.

וְהִנֵּה, לֹא הַרְבֵּה אַחַר כָּךְ, מוֹפִיעַ הַפָּסוּק שֶׁל בִּרְכַּת הַמָּזוֹן, מַדּוּעַ? כִּי מִצְוַת בִּרְכַּת הַמָּזוֹן, אֵצֶל רֹב בְּנֵי אָדָם הִיא מְזֻלְזֶלֶת – "כֵּן אָכַלְתִּי, לֹא אָכַלְתִּי, אֵין לִי זְמַן, אֵין לִי תֵּאָבוֹן", כָּל מִינֵי תֵּרוּצִים, אֲבָל אָדָם צָרִיךְ לְהַכְנִים בְּעַצְמוֹ, שֶׁכְּשֶׁם שֶׁיֵּשׁ מִצְוָה לְהִתְפַּלֵּל שַׁחֲרִית, מִנְחָה וְעַרְבִית, כֵּן יֵשׁ מִצְוַת בִּרְכַּת הַמָּזוֹן! **תַּכְנִים אֶת זֶה בָּרִאשִׁימָה שֶׁל הַתְּפִלּוֹת: אַתָּה מִתְפַּלֵּל שַׁחֲרִית, מִנְחָה, מַעֲרִיב [אִם אַתָּה גַּם זוֹכֶה לְהַגִּיד תִּקּוּן חֲצוֹת], תּוֹסִיף גַּם בִּרְכַּת הַמָּזוֹן!**

וְאֵיזוֹ מִצְוָה נִפְלָאָה זוֹ בִּרְכַּת הַמָּזוֹן, שֶׁעַל יָדָהּ נִתְוַדַּע הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בָּעוֹלָם, וְזֶה מֵבִיא לָאָדָם שֹׂבַע, וּכְמוֹ שֶׁמּוּבָא, שֶׁהַמְדַקְדֵּק לְבָרֵךְ בִּרְכַּת הַמָּזוֹן בִּשְׂמְחָה – מֻבְטָח שֶׁלֹּא יֶחְסַר לוֹ מְזוֹנוֹ כָּל הַחַיִּים [כֵּן מוּבָא בִּמְפָרְשֵׁי הַזֹּהַר], וּכְמוֹ שֶׁאוֹמְרִים גַּם כֵּן בְּפֵרוּשׁ בְּתוֹךְ בִּרְכַּת הַמָּזוֹן [אִם אָדָם הָיָה מִתְבּוֹנֵן בַּבְּרָכוֹת שֶׁל בִּרְכַּת הַמָּזוֹן, כָּל בְּרָכָה הִיא יַהֲלוֹם בִּפְנֵי עַצְמוֹ! כָּל בְּרָכָה זֶה עוֹלָם בִּפְנֵי עַצְמוֹ – יֵשׁ ד' בְּרָכוֹת וְיֵשׁ ד' עוֹלָמוֹת!], בַּבְּרָכָה הָרִאשׁוֹנָה: **"וְכַטּוּבוֹ הַגָּדוֹל תָּמִיד לֹא חָסַר לָנוּ"** – בָּרוּךְ ה' זְכִינוּ שֶׁעַד עַכְשָׁו לֹא חָסַר לָנוּ, וְלֹא נָוַעְנוּ מֵרָעָב, חַם וְשָׁלוֹם... וּמִיָּד מְבַקְּשִׁים – וְלֹא רַק מְבַקְּשִׁים, אֶלָּא זוֹ הַבְטָחָה: **"וְאַל יֶחְסַר לָנוּ מָזוֹן לְעוֹלָם וָעֶד"** – זוֹ אָכֵן בַּקָּשָׁה, אֲבָל זוֹ גַּם כֵּן הַבְטָחָה, שֶׁלֹּא יֶחְסַר לָנוּ אַף פַּעַם פַּרְנָסָה, **"בַּעֲבוּר שְׁמוֹ הַגָּדוֹל"** – גַּם כָּאן יֵשׁ סְמוּכִין לְדִבְרֵי רַבֵּנוּ הַנַּ"ל, שֶׁעַל יְדֵי בִּרְכַּת הַמָּזוֹן מִתְגַּלֶּה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּכָל הָעוֹלָם, כִּי גַּם פֹּה כָּתוּב **"בַּעֲבוּר שְׁמוֹ הַגָּדוֹל, כִּי הוּא אֵ–ל זָן וּמְפַרְנֵס לַכֹּל"** – 'שְׁמוֹ הַגָּדוֹל' הוּא שְׁמוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הַמִּתְגַּלֶּה בָּעוֹלָם עַל יְדֵי בִּרְכַּת הַמָּזוֹן, שֶׁהוּא הַזָּן וּמְפַרְנֵס לַכֹּל הַבְּרִיָּה.

וְזוֹ אַחַת מֵהַמִּצְוֹת שֶׁאָדָם דָּשׁ בַּעֲקֵבָיו, שֶׁאֵין לוֹ סַבְלָנוּת לָזֶה וְכוּ', מַה שֶּׁאֵין כֵּן אִם אָדָם זוֹכֶה לָעְנְיַן הַמּוּבָא בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ בְּתוֹרָה ה' הַנַּ"ל, שֶׁהַשָּׂכָר שֶׁל הַמִּצְוָה זוֹ הַמִּצְוָה בְּעַצְמָהּ, אֲזַי כְּשֶׁהוּא מְבָרֵךְ בִּרְכַּת הַמָּזוֹן – הוּא **'אוֹכֵל'** אֶת אַרְבַּעַת הַבְּרָכוֹת הָאֵלּוּ... הוּא אָמְנָם אָכַל עַכְשָׁו סְעֻדָּה, אֲבָל אֲנַחְנוּ יוֹדְעִים מִדִּבְרֵי רַבֵּנוּ (לִקּוּטֵי מוֹהֲרַ"ן, חֵלֶק א', סִימָן קכט), שֶׁיֵּשׁ עִנְיָן שֶׁהָאֹכֶל אוֹכֵל אֶת הָאָדָם, וְרַבֵּנוּ אוֹמֵר שָׁם שֶׁזּוֹ הָאֱמוּנָה הַקְּדוֹשָׁה – שֶׁהִיא אוֹכֶלֶת אֶת הָאָדָם, וְרַבֵּנוּ מְדַבֵּר שָׁם גַּבֵּי קְדֻשַּׁת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל [שֶׁזֶּה קָשׁוּר מְאֹד לִבְרַכַּת הַמָּזוֹן – "בִּרְכַּת הָאָרֶץ"], שֶׁאָדָם חוֹשֵׁב

שֶׁהוּא הוֹלֵךְ עַל אַדְמוֹת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְהוּא אוֹכֵל אֶת 'עֲבוּר הָאָרֶץ' – הַפֵּרוֹת שֶׁל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, אֲבָל בְּעָצְמָם, אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְכָל הַתְּבוּאָה שֶׁל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, אוֹכֵל אוֹתוֹ!

וְכָל זֶה קָשׁוּר מְאֹד לְפָרָשַׁת הַשָּׁבוּעַ, כִּי כַּמָּה פְּסוּקִים קֹדֶם הַפָּסוּק הַמְדַבֵּר מִבִּרְכַּת הַמָּזוֹן – כָּתוּב הַשֶּׁבַח שֶׁל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל: **"כִּי ה' אֱלֹקֶיךָ מְבִיאֲךָ אֶל אֶרֶץ טוֹבָה אֶרֶץ נַחֲלֵי מָיִם עֲיָנֹת וּתְהֹמֹת יֹצְאִים בַּבִּקְעָה וּבָהָר"** – שֶׁזֶּה בְּגַשְׁמִיּוּת, אֲבָל זֶה גַּם בְּרוּחָנִיּוּת, **"נַחֲלֵי מָיִם"** אֵלּוּ הַנְּחָלִים שֶׁל הַתּוֹרָה וְהַתְּפִלָּה שֶׁל הַצַּדִּיקִים, **"עֲיָנֹת וּתְהֹמֹת"** זֶה עָנְיָן שֶׁל הַשָּׁגוֹת גְּדוֹלוֹת, אֲבָל גַּם אֲפִלּוּ אִם אָדָם נִמְצָא לְמַטָּה, בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל הַכֹּל קָדוֹשׁ! וְכֵן: **"אֶרֶץ חִטָּה וּשְׂעֹרָה וְגֶפֶן וּתְאֵנָה וְרִמּוֹן אֶרֶץ זֵית שֶׁמֶן וּדְבָשׁ"** – כָּל שִׁבְעַת הַמִּינִים שֶׁנִּשְׁתַּבְּחָה בָּהֶם אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל.

נִמְצָא אֵפוֹא, שֶׁהַיְּפִי שֶׁל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל – זֶה הַפֵּרוֹת שֶׁהִיא מוֹצִיאָה, שֶׁעַל זֶה כְּתִיב (יְשַׁעְיָהוּ ד, ב) **"וּפְרִי הָאָרֶץ לְגָאוֹן וּלְתִפְאָרֶת"**, וְעַל זֶה אוֹמֵר רַבֵּנוּ (לִקּוּטֵי מוֹהֲרַ"ן, חֵלֶק א', סִימָן סא): **הַנְּשָׁמוֹת הַגְּדוֹלוֹת צְרִיכִין שֶׁיִּהְיֶה לָהֶם גּוּף בִּבְחִינוֹת (יְשַׁעְיָה ד): "פְּרִי הָאָרֶץ"**; דְּהַיְנוּ, שֶׁאָדָם הַזּוֹכֶה שֶׁיֵּשׁ לוֹ גּוּף קָדוֹשׁ מ"פְּרִי הָאָרֶץ", הוּא יָכוֹל לְקַבֵּל נְשָׁמָה גְּדוֹלָה, כִּי כְּפִי הַגּוּף – כָּךְ הַנְּשָׁמָה! כְּשֶׁאָדָם זוֹכֶה לְפֵרוֹת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְהוּא אוֹכֵל בִּקְדֻשָּׁה, אֲזַי אָז יֵשׁ לוֹ אֶפְשָׁרוּת גַּם כֵּן לְקַבֵּל נְשָׁמָה קְדוֹשָׁה! עַד שֶׁהַצַּדִּיקִים, שֶׁזּוֹכִים לִהְיוֹת בְּקִיאִים בְּכָל סוֹד הָעִבּוּר וְסוֹדוֹת הַתּוֹרָה – הַכֹּל בִּגְלַל שֶׁהֵם חֲזָקִים בִּקְדֻשַּׁת הָאָרֶץ.

נִמְצָא אִם כֵּן, כְּשֶׁאָדָם אוֹכֵל מִתְּבוּאַת הָאָרֶץ – אוֹכֵל אֶת הַלֶּחֶם, אוֹכֵל אֶת הַיְרָקוֹת, אוֹכֵל אֶת הַפֵּרוֹת, הוּא אָמְנָם אוֹכֵל אֲכִילָה גַּשְׁמִית, אֲבָל בְּעָצְמָם, בִּגְלַל שֶׁהֵם קְדוֹשִׁים בִּקְדֻשַּׁת הָאָרֶץ, הַמַּאֲכָלִים הָאֵלּוּ אוֹכְלִים אוֹתוֹ! כִּי – מַסְבִּיר רַבֵּנוּ – הָאָדָם נֶאֱכָל לָאֱמוּנָה הַקְּדוֹשָׁה, שֶׁזֶּה כָּאָמוּר עִנְיָן שֶׁל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְכֵן כָּךְ נַעֲשֶׂה גַּבֵּי הַצַּדִּיק בְּעַצְמוֹ – שֶׁאוֹכֵל אֶת הָאָדָם, כִּי אָדָם שֶׁבָּא אֶל הַצַּדִּיק, וּמַכְנִיעַ אֶת עַצְמוֹ, רוֹצֶה לְקַבֵּל אֱמוּנָה מֵהַצַּדִּיק – הַצַּדִּיק אוֹכֵל אוֹתוֹ, וּמַה קּוֹרֶה? אוֹמֵר רַבֵּנוּ: הוּא זוֹכֶה לְהִתְהַפֵּךְ לַמַּהוּת שֶׁל הַצַּדִּיק! זֶה נֶחְשָׁב כְּמוֹ שֶׁהַצַּדִּיק אוֹכֵל אוֹתוֹ, וְהוּא מִתְהַפֵּךְ לַמַּהוּת שֶׁל הַצַּדִּיק! **אָדָם הוֹלֵךְ עַל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְהוּא מִתְהַפֵּךְ לַמַּהוּת הַקְּדוֹשָׁה שֶׁל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל – שֶׁזֶּה אֱמוּנָה.**

נִמְצָא, שֶׁבָּזֶה מִתְקַיֵּם אֵצֶל הָאָדָם **"בְּיוֹמוֹ תִּתֵּן שְׂכָרוֹ"**, כִּי הוּא עַכְשָׁו אָכַל סְעֻדָּה, וְהוּא נֶהֱנָה מֵהַסְּעֻדָּה – אָכַל לֶחֶם, דָּגִים, בָּשָׂר, יְרָקוֹת וְכוּ', אֲבָל

עַכְשָׁו, כְּשֶׁיֵּלֵךְ לְבָרֵךְ בִּרְכַּת הַמָּזוֹן, כָּל הַגּוּף שֶׁלּוֹ וְכָל הַפְּעֻדָּה שֶׁאָכַל מִתְהַפֵּךְ לְ"חֵפֶץ שָׁלֵם" שֶׁל אֱלֹקוּת!

וּבָזֶה מִתְקַיֵּם בִּשְׁלֵמוּת מַה שֶּׁרַבֵּנוּ אוֹמֵר שָׁם בְּסֵפֶר הַמִּדּוֹת: "**עַל יְדֵי בִּרְכַּת הַמָּזוֹן נִתְוַדַּע ה' יִתְבָּרַךְ בָּעוֹלָם**"; מִלְּבַד מַה שֶּׁיִּתְפָּרְסֵם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בָּעוֹלָם בְּדֶרֶךְ רוּחָנִית, וּבְכָל מִינֵי דְּרָכִים שׁוֹנוֹת, הֲרֵי גַּם אֲנַחְנוּ חֵלֶק מֵהָעוֹלָם הַזֶּה... וּכְשֶׁאָדָם אָכַל, וְזָכָה לְבָרֵךְ בִּרְכַּת הַמָּזוֹן, תִּחְלָה בְּתוֹךְ גּוּפוֹ הוּא זָכָה שֶׁיִּתְוַדַּע הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וּמִתְקַיֵּם "**נִתְוַדַּע ה' יִתְבָּרַךְ בָּעוֹלָם**"...

זֶה אֶחָד מִן הַדְּבָרִים שֶׁעֲלֵיהֶם כְּתִיב "**וְהָיָה עֵקֶב תִּשְׁמְעוּן**" – 'הַמִּצְוֹות שֶׁאָדָם דָּשׁ בַּעֲקֵבָיו', שֶׁהוּא דָּבָר לֹא כָּל כָּךְ חָשׁוּב אֵצֶל הַרְבֵּה אֲנָשִׁים – "כֵּן סִדּוּר, לֹא סִדּוּר; בִּרְכַּת הַמָּזוֹן – אֵין לִי זְמַן, אֵין לִי סַבְלָנוּת", וּמִתְקַדֵּם הָלְאָה... מַה שֶּׁאֵין כֵּן אָדָם הַזּוֹכֶה לְבָרֵךְ בִּרְכַּת הַמָּזוֹן, שֶׁזֶּה בְּעִקַּר הַפְּעֻדָּה שֶׁל שַׁחֲרִית, כִּי חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים מְאֹד מְשַׁבְּחִים אֶת מַעֲלַת הַזּוֹכֶה לֶאֱכֹל פַּת שַׁחֲרִית, וּמוּבָא בִּגְמָרָא (בָּבָא מְצִיעָא קז:) הַרְבֵּה סְגֻלּוֹת וּדְבָרִים גְּדוֹלִים עַל אֲכִילַת פַּת שַׁחֲרִית [דְּהַיְנוּ הַפְּעֻדָּה הָרִאשׁוֹנָה שֶׁל אָדָם – אַחַר שֶׁהוּא גּוֹמֵר אֶת הַתְּפִלָּה].

וּמַהִי הַתַּכְלִית שֶׁל הַפְּעֻדָּה שֶׁתִּהְיֶא דַּיְקָא בְּפַת? כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה בִּרְכַּת הַמָּזוֹן... וְכָךְ תְּזַכֶּה לְכָל הַסְּגֻלּוֹת שֶׁיֶּשְׁנָם בְּזֶה, וּבְנוֹסָף – "מַתָּן שְׂכָרָהּ בְּצִדָּהּ", שֶׁאִם תְּבָרֵךְ מִתּוֹךְ הַסִּדּוּר וּבְשִׂמְחָה – לֹא תֶּחְסַר לְךָ פַּרְנָסָה! עֵסֶק טוֹב... לֹא דָּרְשׁוּ לְהַשְׁקִיעַ הַרְבֵּה, אֶלָּא הִשְׁקַעְתָּ פְּעֻדָּה – שֶׁגַּם אַתָּה נֶהֱנֶת מִמֶּנָּה, וְאַחֵר כָּךְ בֵּרַכְתָּ בִּרְכַּת הַמָּזוֹן...

נַחֲזֹר לִתְחִלַּת דְּבָרֵינוּ: "**וְהָיָה עֵקֶב תִּשְׁמְעוּן**" – הַסּוֹף וְהַתַּכְלִית שֶׁל הָאָדָם, שֶׁיַּגִּיעַ אֶל הַיַּעַד שֶׁלּוֹ! לָמָּה? כִּי נִשְׁמָתוֹ יָרְדָה לָזֶה הָעוֹלָם כְּדֵי שֶׁאָדָם יסגל לְעַצְמוֹ תּוֹרָה וּמִצְוֹות! וְ"**עֵקֶב תִּשְׁמְעוּן**" אֵין הַכַּוָּנָה שֶׁיִּזְכֶּה בָּעֲתִיד לְשָׂכָר – "עָבַדְתִּי כָּל הַחַיִּים שֶׁלִּי, סָבַלְתִּי מַה שֶּׁסָּבַלְתִּי, וַאֲקַוֶּה שֶׁעוֹד אֶזְכֶּה לְהַגִּיעַ אֶל שְׂכָרִי"... **לֹא! אֶלָּא** "**וְהָיָה עֵקֶב תִּשְׁמְעוּן**" **הַכַּוָּנָה הִיא שֶׁזֶּה כְּבָר עַכְשָׁו! הָ'עֵקֶב' – הַסּוֹף הַזֶּה, עַכְשָׁו אֲנִי אֶשְׁמַע אֶת זֶה וַאֲנִי אֶשְׂמַח בְּזֶה! לֹא שֶׁאֲנִי צָרִיךְ לְחַכּוֹת זְמַן כֹּה רַב עַד שֶׁאַגִּיעַ אֶל הַיַּעַד הַזֶּה, אֶלָּא כְּבָר עַכְשָׁו!**

"**וְהָיָה**" – אוֹמְרִים חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (בְּרֵאשִׁית רַבָּה מב, ג): 'אֵין וְהָיָה אֶלָּא לְשׁוֹן שִׂמְחָה', "**עֵקֶב**" – הַסּוֹף, "**תִּשְׁמְעוּן**" – עַכְשָׁו אֲנִי שׁוֹמֵעַ! אֲנִי כְּבָר עַכְשָׁו מְקַבֵּל אֶת הַשָּׂכָר, וּמִתְקַיֵּם אֶצְלִי "**בְּיוֹמוֹ תִּתֵּן שְׂכָרוֹ**"!

וְדִגְמָא הַמּוּבָנֶת לְכֻלָּם בָּעִנְיָן שֶׁל **"בְּיוֹמוֹ תִּתֵּן שְׂכָרוֹ"** הִיא **שַׁבָּת**; שַׁבָּת הוּא יוֹם שֶׁלֹּא עוֹבְדִים בּוֹ, אֵין בַּנְּקִים, אֵין מַשְׁקְנְתָּאוֹת, אֶלָּא "שַׁבָּת קְבִיעָא וְקַיְמָא" – בְּשֶׁמַּגִּיעַ שַׁבָּת, כָּל זֶה סָגוּר, וְרַק מַה יֵּשׁ? **לְהִתְעַנֵּג** – לֶאֱכֹל, לִשְׁתּוֹת, לִישֹׁן, "לְהִתְעַנֵּג בְּתַעֲנוּגִים"...

נִמְצָא אִם כֵּן, שֶׁבְּשַׁבָּת מִתְקַיֵּם בִּשְׁלֵמוּת עִנְיָן שֶׁל **"בְּיוֹמוֹ תִּתֵּן שְׂכָרוֹ"**, כִּי בְּשַׁבָּת בְּוַדַּאי לֹא מַשְׁכִּירִים פּוֹעֲלִים, לֹא מְשַׁלְּמִים לָהֶם, אֶלָּא אֲנַחְנוּ שׁוֹמְרִים שַׁבָּת! וְזֶה הַשָּׂכָר וְהַתַּעֲנוּג הַמַּגִּיעַ "בּוֹ בַּיּוֹם"!

וְעַל כֵּן אוֹמֵר רַבֵּנוּ שָׁם בְּתוֹרָה ה': "**בְּ**יוֹמוֹ **תִּ**תֵּן **שְׂ**כָרוֹ" רָאשֵׁי תֵּבוֹת '**שַׁבָּת**', כִּי אָז מִתְקַיֵּם עִנְיָן זֶה בִּשְׁלֵמוּת, דַּהֲרֵי שַׁבָּת הִיא "מֵעֵין עוֹלָם הַבָּא", וְהִנֵּה בְּאֶמְצַע הַשָּׁבוּעַ אָדָם אוֹמֵר "אֲנִי אֶתְפַּלֵּל, אַלְבִּישׁ צִיצִית, אַנִּיחַ תְּפִלִּין, אֶעֱשֶׂה חֶסֶד, וַאֲנִי מְקַוֶּה שֶׁעוֹד אֲקַבֵּל פַּעַם שָׂכָר", מַה שֶּׁאֵין כֵּן מַה שֶּׁאֲנִי עוֹשֶׂה בְּשַׁבָּת – אֲנִי כְּבָר עַכְשָׁו מְקַבֵּל אֶת הַשָּׂכָר...

וְכִלְשׁוֹן רַבֵּנוּ (לִקּוּטֵי מוֹהַרַ"ן, חֵלֶק ב, סִימָן יז, וְעַיֵּן עוֹד בְּלִקּוּטֵי מוֹהַרַ"ן, חֵלֶק א, סִימָן נז): "**אַכִילַת שַׁבָּת הִיא כְּלָלָה רוּחָנִיּוּת, כֻּלּוֹ קֹדֶשׁ, וְעוֹלָה לְמָקוֹם אַחֵר לְגַמְרֵי מִן אֲכִילַת חֹל**"; דְּהַיְנוּ, אַתָּה יוֹשֵׁב וְאוֹכֵל סְעֻדָּה, אָז בְּאֶמְצַע הַשָּׁבוּעַ אָדָם יָכוֹל לוֹמַר שֶׁבִּגְלַל שֶׁאַתָּה רָעֵב אַתָּה אוֹכֵל וְכוּ', אֲבָל בְּשַׁבָּת אַתָּה אוֹכֵל אוֹמֵר רַבֵּנוּ (לִקּוּטֵי מוֹהַרַ"ן, חֵלֶק א, סִימָן קכה) עַל הַפָּסוּק (שְׁמוֹת טז, כה) "**וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אִכְלֻהוּ הַיּוֹם כִּי שַׁבָּת הַיּוֹם לַה' הַיּוֹם לֹא תִמְצָאֻהוּ בַּשָּׂדֶה**", שֶׁבְּשַׁבָּת קֹדֶשׁ צְרִיכִים לֶאֱכֹל בִּשְׁבִיל הַיּוֹם, וְאָסוּר לַחֲשֹׁב עַל לְפָנֵי שַׁבָּת אוֹ עַל לְאַחַר שַׁבָּת, אֶלָּא צְרִיכִים לֶאֱכֹל בִּשְׁבִיל שַׁבַּת קֹדֶשׁ בִּלְבַד; **מַה שֶּׁאוֹכְלִים בְּשַׁבָּת – כֻּלּוֹ אֱלֹקוּת!** וְאָז מִתְקַיֵּם בִּשְׁלֵמוּת, שֶׁאָמְנָם אֲנַחְנוּ אוֹכְלִים מַאֲכָלֵי שַׁבָּת, אֲבָל מַאֲכָלֵי הַשַּׁבָּת אוֹכְלִים אוֹתָנוּ... הֵכַנּוּ סִיר גָּדוֹל שֶׁל חֲמִין, וְהַכֹּל טָעִים, וְיֵשׁ בֶּאֱמֶת עֹנֶג שַׁבָּת, אֲבָל לְמַעְלָה, הַחֲמִין אוֹכֵל אוֹתָנוּ... וַאֲנַחְנוּ מִתְהַפְּכִים לְהַמַּהוּת הַקְּדוּשָׁה שֶׁל הַמַּאֲכָלִים הָאֵלּוּ!

וְכַמָּה צְרִיכִים לְהִזָּהֵר בְּשַׁבָּת לְבָרֵךְ בִּרְכַּת הַמָּזוֹן בְּשִׂמְחָה וּמִתּוֹךְ סְדוּר, יַחַד עִם הַמְשֻׁפָּחָה; חֲרִי בְּדֶרֶךְ כְּלָל, לֹא מָצוּי שֶׁבְּיוֹם רָגִיל יֵשְׁבוּ יַחְדָּיו כָּל הַמְשֻׁפָּחָה עִם הָאַבָּא לֶאֱכֹל, וְעַד שֶׁאוֹכְלִים בְּיַחַד – לֹא מָצוּי שֶׁיִּטְלוּ יְדֵיהֶם לִסְעֻדָּה, אֲבָל בְּשַׁבָּת, אוֹכְלִים סְעֻדַּת שַׁבָּת בְּיַחַד, וּצְרִיכִים לְבָרֵךְ בִּרְכַּת הַמָּזוֹן בְּיַחַד! אָז הוּא הַזְּמַן לָזֶה! לָשִׁיר עִם הַיְלָדִים אֶת הַנִּגּוּן שֶׁלָּהֶם,

וּמְבָרְכִים בְּיַחַד; וְאָז זוֹכִים לְקַבֵּל ׳עַל **הַמָּקוֹם׳ אֶת הַשָּׂכָר**... עַל כֵּן "**בְּ**׳יוֹמוֹ **תִּ**׳תֵּן שְׂ׳כָרוֹ" רָאשֵׁי תֵּבוֹת ׳**שַׁבָּת**׳.

וְזֶה פֵּרוּשׁ "**וְהָיָה עֵקֶב תִּשְׁמְעוּן**" – הַסּוֹף וְהָ׳עֵקֶב׳ הוּא שֶׁכְּבָר עַכְשָׁו תִּשְׁמְעוּן! תִּשְׁמַח עִם כָּל הַתּוֹרָה וְהַמִּצְוֹת! תִּשְׁמַח עִם הַלְּמוּדִים שֶׁל הַצַּדִּיקִים שֶׁמּוֹרִים לָנוּ דֶּרֶךְ בַּחַיִּים! לֹא תִּצְטָרֵךְ לְחַכּוֹת וְלוֹמַר "סוֹף כָּל סוֹף יִהְיֶה לִי טוֹב"... אֶלָּא הַצַּדִּיקִים מְנַפִּים לְהָבִיא אֶת הַ׳סּוֹף׳ אֵלֵינוּ ׳הַיּוֹם׳, וּבְכָךְ יִתְקַיֵּם (קֹהֶלֶת ז, ח) "**טוֹב אַחֲרִית דָּבָר מֵרֵאשִׁיתוֹ**" – שֶׁאָדָם יִזְכֶּה כְּבָר עַכְשָׁו לִטְעֹם אֶת הַטַּעַם שֶׁל הַתַּכְלִית וְהַסּוֹף! שֶׁזֶּה בְּעֶצֶם כָּל הַיְגִיעָה שֶׁל הָאָדָם...

נִמְצָאנוּ לְמֵדִים, שֶׁאִם הַצַּדִּיקִים מְלַמְּדִים אוֹתָנוּ – כְּדִבְרֵי הָרַמְחַ"ל הַנִּזְכָּרִים לְעֵיל – שֶׁהָאָדָם לֹא נִבְרָא אֶלָּא כְּדֵי לְהִתְעַנֵּג עַל ה׳, שֶׁזֶּה הַתַּעֲנוּג הֲכִי גָּדוֹל שֶׁיָּכוֹל לִהְיוֹת, אֵין הַכַּוָּנָה שֶׁאָדָם יִצְטָרֵךְ לְסַבֵּל אֶת כָּל מַה שֶּׁסּוֹבֵל וְכוּ׳ "וְאָז, בְּעֶזְרַת ה׳, אַגִּיעַ לְזֶה"... **לֹא! הַיּוֹם!**

וְאֶת הַתַּעֲנוּג הַזֶּה לֹא יְכוֹלִים לְדַמּוֹת לְתַעֲנוּג שֶׁהָיָה לַנְּשָׁמָה קֹדֶם שֶׁיָּרְדָה לָזֶה הָעוֹלָם, שֶׁאָז בֶּאֱמֶת הָיְתָה בְּמָקוֹם מְאֹד גָּבוֹהַּ, וְהִתְעַנְּגָה מִנֹּעַם זִיו הַשְּׁכִינָה, אֲבָל זֶה לֹא דּוֹמֶה לִנְשָׁמָה שֶׁיָּרְדָה כָּאן לָזֶה הָעוֹלָם, וְעָבְרָה כָּאן אֶת כָּל מַה שֶּׁעָבְרָה – כָּל כָּךְ הַרְבֵּה הסתרות, עֲבוֹדִים וּמְנִיעוֹת, וְאַף עַל פִּי כֵן עָמְדָה חָזָק בְּכָל מַה שֶּׁעָבַר עָלֶיהָ!

וְזֶה אֵצֶל כָּל אֶחָד וְאֶחָד כְּפִי עִנְיָנוֹ, אֵין נְשָׁמָה אַחַת דּוֹמָה לַחֲבֶרְתָּהּ, כִּי כָּל אַחַת מַגִּיעָה מִמָּקוֹם אַחֵר בְּשָׁרְשֵׁי הַנְּשָׁמוֹת, שֶׁכֻּלָּם הָיוּ עוֹד בְּאָדָם הָרִאשׁוֹן קֹדֶם הַחֵטְא, וְכָל אֶחָד מַגִּיעַ מִמָּקוֹם אַחֵר אֵצֶל אָדָם הָרִאשׁוֹן, וְכִדְאִיתָא רַבּוֹת בְּדִבְרֵי הָאַר"י הַקָּדוֹשׁ: אֶחָד הִגִּיעַ מֵהָרֹאשׁ, אֶחָד מֵהַיָּדַיִם, אֶחָד מֵהָרַגְלַיִם, אֶחָד מֵהָעֵקֶב, מִכָּל מִינֵי מְקוֹמוֹת בַּגּוּף, וּכְפִי שֹׁרֶשׁ הַנְּשָׁמָה שֶׁל הָאָדָם – כָּךְ הוּא צָרִיךְ לַעֲבֹר בְּזֶה הָעוֹלָם... וְאָדָם שֶׁיּוֹדֵעַ שֶׁהַכֹּל בִּשְׁבִיל הַתַּכְלִית הַזֹּאת – לְהַגִּיעַ אֶל הַיַּעַד הַקָּדוֹשׁ הַזֶּה – אֲזַי הוּא קוֹפֵץ וּמְדַלֵּג עַל הַכֹּל... כִּי תָּמִיד יֵשׁ בְּדַעְתּוֹ אֶת הָ"**עֵקֶב תִּשְׁמְעוּן**" – אֲנִי כְּבָר שָׁם אָזְנַיִם לְהַסּוֹף הַזֶּה!

וּמְכֻוָּנָה הַיְקָא בִּלְשׁוֹן "**תִּשְׁמְעוּן**", כִּי רַבֵּנוּ מְיַחֵם אֶת חוּשׁ הַשְּׁמִיעָה לֶאֱמוּנַת חֲכָמִים, וְכִדְאִיתָא בִּדְבָרָיו זַ"ל (לִקּוּטֵי מוֹהֲרַ"ן, חֵלֶק א׳, סִימָן כא) גַּבֵּי קְדֻשַּׁת שִׁבְעַת הַנֵּרוֹת – עֵינַיִם, אָזְנַיִם, חֹטֶם וְהַפֶּה, אוֹמֵר רַבֵּנוּ: מַהִי קְדֻשַּׁת הָאוֹזְנַיִם? "**שְׁמַע דִּבְרֵי חֲכָמִים**" (מִשְׁלֵי כב, יז); לְכְאוֹרָה פֶּלֶא הוּא, שֶׁמִּכָּל הַדְּבָרִים שֶׁיֶּשְׁנָם, אוֹמֵר רַבֵּנוּ שֶׁלְּתַקֵּן

אֶת חוּשׁ הַשְּׁמִיעָה הוּא "**שְׁמַע דִּבְרֵי חֲכָמִים**"... מָה הַסּוֹד בְּזֶה? כִּי אָדָם שֶׁזּוֹכֶה לִשְׁמֹעַ דִּבְרֵי חֲכָמִים – יֵשׁ לוֹ אֶת הַכֹּל! זוֹהִי מַעֲלַת חוּשׁ הַשְּׁמִיעָה...

וּבֶאֱמֶת, מוּבָא בַּהֲלָכָה (רַמְבַּ"ם הִלְכוֹת חוֹבֵל וּמַזִּיק, פֶּרֶק ב, הֲלָכָה יב) שֶׁאִם אָדָם חַם וְשָׁלוֹם מַכֶּה אֶת חֲבֵרוֹ וְעַל יְדֵי זֶה נִטַּל מִמֶּנּוּ חוּשׁ הַשְּׁמִיעָה – מְשַׁלֵּם דְּמֵי כֻּלּוֹ [בְּשׁוֹנֶה מִשְּׁאָר אֵבְרֵי גּוּפוֹ, שֶׁאִם הֶזִּקָּם – מְשַׁלֵּם דְּמֵי אוֹתוֹ הָאֵבֶר, יָדוֹ אוֹ רַגְלוֹ וְכַיּוֹצֵא בָּזֶה, אֲבָל בְּחוּשׁ הַשְּׁמִיעָה – מְשַׁלֵּם דְּמֵי כֻּלּוֹ], וְלָמָּה? כִּי כָּל הָאָדָם תָּלוּי בְּחוּשׁ הַשְּׁמִיעָה, וְזֶה מוּבָן מְאֹד כְּפִי הֶסְבֵּר רַבֵּנוּ, שֶׁאָזְנַיִם זֶה עִנְיָן שֶׁל אֱמוּנַת חֲכָמִים, כִּי זֶה כָּל הַקִּיּוּם שֶׁל הָאָדָם! אָדָם שֶׁזּוֹכֶה לְאָזְנַיִם טוֹבוֹת, וְהוּא תָּמִיד מְחַפֵּשׂ "**לִשְׁמֹעַ דִּבְרֵי חֲכָמִים**" – לִשְׁמֹעַ וְלִלְמֹד מָה הַחֲכָמִים רוֹצִים לְלַמֵּד אוֹתָנוּ, זוֹ הַזְּכוּת הַכִּי גְּדוֹלָה שֶׁיֵּשׁ לָאָדָם, וְיִתְקַיֵּם אָצְלוֹ "**וְהָיָה עֵקֶב תִּשְׁמְעוּן – כְּבָר עַכְשָׁו!**

מָה הָיָה כָּל הַגְּלוּי שֶׁל רַבֵּנוּ? כָּל הַתּוֹרוֹת, כָּל הַסְּפָרִים הַקְּדוֹשִׁים שֶׁל רַבֵּנוּ, זֶה לְלַמֵּד אוֹתָנוּ אֵיךְ הָ'עֵקֶב' הַזֶּה הוּא כְּבָר עַכְשָׁו כָּאן!

שֶׁזּוֹ הַמְּתָקָה שֶׁל כָּל הַדִּינִים וְכָל הַיִּסּוּרִים, וְעַל כֵּן **עֵקֶ"ב** הוּא כַּמִּסְפָּר פְּעָמַיִם שֵׁם אֱלֹקִי"ם, שֶׁזֶּה עִנְיָן שֶׁל הַמְתָקַת הַדִּינִים, כִּי שֵׁם אֱלֹקִי"ם מוֹרֶה עַל מִדַּת הַדִּין, אֲבָל כְּשֶׁאָדָם יוֹדֵעַ שֶׁבְּתוֹךְ מִדַּת הַדִּין גָּנוּז רַחֲמִים – זֶה הַכֹּל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, זוֹהִי הַהַמְתָּקָה הַכִּי גְּדוֹלָה!

וְהִנֵּה יָדוּעַ לָנוּ, שֶׁרַבֵּנוּ הַקָּדוֹשׁ קָבַע תּוֹרָה שְׁלֵמָה עַל הַפָּסוּק הָרִאשׁוֹן שֶׁל פָּרָשַׁת הַשָּׁבוּעַ, וְהַדְּבָרִים שֶׁדִּבַּרְנוּ עַתָּה רְמוּזִים שָׁם בָּעִנְיָן הַזֶּה, וְהַתּוֹרָה הִיא בִּלְקוּטֵי מוֹהַר"ן, חֵלֶק א', סִימָן קס"ט, שֶׁשָּׁם מְדַבֵּר רַבֵּנוּ מֵעִנְיָן שֶׁל הַמְתָקַת הַדִּינִים, וְרַבֵּנוּ אוֹמֵר: אֵיךְ מַמְתִּיקִים אֶת הַדִּינִים? אוֹמֵר רַבֵּנוּ, שֶׁהַסּוֹד מֻנָּח בְּתוֹךְ הַמִּלָּה הָרִאשׁוֹנָה שֶׁל הַפָּרָשָׁה: "**וְהָיָה**" – 'אֵין וְהָיָה אֶלָּא לְשׁוֹן שִׂמְחָה' (בְּרֵאשִׁית רַבָּה מב, ג), וְהָיָה מַסְבִּיר מוֹהַרַ"ש תָּמִיד: מָה הַקֶּשֶׁר בֵּין 'וְהָיָה' לְעִנְיַן שֶׁל שִׂמְחָה? כִּי 'וְהָיָה' מוֹרֶה עַל לְשׁוֹן עָתִיד, וְלֹא עַל הֶעָבָר.

מַה מַּכְנִים עַצְבוּת, שִׁבְרוֹן לֵב וְדִכָּאוֹן בָּאָדָם? כְּשֶׁהוּא תָּמִיד חוֹשֵׁב עַל הֶעָבָר שֶׁלּוֹ – אֵיךְ הָיָה וּמָה הָיָה וְכוּ', וְזֶה מְבַלְבֵּל אוֹתוֹ מְאֹד, אֲבָל כְּשֶׁאָדָם יוֹדֵעַ "**מַה שֶּׁהָיָה, הָיָה**", הוּא מוֹחֵק אֶת הֶעָבָר שֶׁלּוֹ, אֲזַי הוּא מִתְבּוֹנֵן: "מַה יּוֹעִיל לִי מַה שֶּׁפִּבַּלְתִּי מִקֹּדֶם? אֲנִי צָרִיךְ לָדַעַת שֶׁמֵּהָרֶגַע הַזֶּה יֵשׁ לִי אֶפְשָׁרוּת לְקַפֵּץ וּלְהַתְחִיל לְרַקֵּד!"... כְּמוֹ שֶׁמַּסְבִּיר רַבֵּנוּ שָׁם, שֶׁהַשִּׂמְחָה צְרִיכָה לִהְיוֹת כָּל כָּךְ

גְּדוֹלָה עַד שֶׁהִיא תַּגִּיעַ לְהָעֲקֵבִים שֶׁל הָאָדָם!

כִּי עִקַּר הָרִקּוּד נַעֲשֶׂה עַל יְדֵי הָעֲקֵבִים; הַיָּדַיִם לֹא רוֹקְדוֹת... יְכוֹלִים לִמְחֹא כַּפַּיִם, שֶׁזֶּה גַּם עִנְיָן שֶׁל שִׂמְחָה, וְכֵן יְכוֹלִים לְנַדְנֵד אֶת הָרֹאשׁ בְּצוּרָה שֶׁל שִׂמְחָה, אֲבָל 'רִקּוּד' מַגִּיעַ עַל יְדֵי הָעֲקֵבִים, שֶׁזֶּה הַמָּקוֹם הֲכִי נָמוּךְ, וְהָאָדָם מֵרִים אֶת עַצְמוֹ!

זֶה הַסּוֹד שֶׁל שִׂמְחָה, שֶׁאָדָם מַרְגִּישׁ בֶּאֱמֶת שֶׁהוּא הֲכִי יָרוּד, עוֹבֵר עָלָיו הֲמוֹן – הֵן מֵעַצְמוֹ, הֵן מִבֵּיתוֹ, הֵן מֵהַחֲבֵרִים, הוּא מַרְגִּישׁ שֶׁהוּא מַמָּשׁ 'עֵקֶב', הוּא מְאֹד מְאֹד לְמַטָּה... וְאַף עַל פִּי כֵן הוּא מִתְחַזֵּק עִם שִׂמְחָה! הוּא מְשַׂמֵּחַ אֶת עַצְמוֹ!

וְ"לָמָּה אֲנִי כָּל כָּךְ שָׂמֵחַ? מָה אֲנִי מַרְוִיחַ בִּלְהִיוֹת כָּל כָּךְ שָׂמֵחַ?" כִּי אֲנִי מַחְדִּיר בְּדַעְתִּי שֶׁהַכֹּל נַעֲשֶׂה מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, וְכִי אֲנִי מַנְהִיג אֶת הַהֶגֶה?! זֶה בְּיָדִי?! הֲלֹא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מַנְהִיג אֶת הָעוֹלָם! וְלָמָּה שֶׁלֹּא אֶמְסֹר אֶת עַצְמִי לְכַתְּחִלָּה אֶל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא?...

רַבֵּנוּ זַ"ל אוֹמֵר (שִׂיחוֹת הָרַ"ן, סִימָן ב): **"טוֹב מְאֹד לְהַשְׁלִיךְ עַצְמוֹ עַל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וּלְסָמְכָה עָלָיו, וְדַרְכִּי כְּשֶׁבָּא הַיּוֹם, אֲנִי מוֹסֵר כָּל הַתְּנוּעוֹת שֶׁלִּי וְשֶׁל בָּנַי וְהַתְּלוּיִים בִּי עַל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, שֶׁיִּהְיֶה הַכֹּל כִּרְצוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ, וְזֶה טוֹב מְאֹד"** – רַבֵּנוּ מַדְגִּישׁ פֹּה, שֶׁלֹּא רַק אֶת הַתְּנוּעוֹת שֶׁלּוֹ עַצְמוֹ מוֹסֵר אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, אֶלָּא גַּם אֶת שֶׁל אַנְשֵׁי בֵּיתוֹ, הַיְנוּ שֶׁאָדָם יִמְסֹר אֶת הַכֹּל – הֵן אֶת שֶׁלּוֹ, הֵן שֶׁל אִשְׁתּוֹ וְהֵן שֶׁל הַיְלָדִים, אֶל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, שֶׁיִּהְיֶה הַכֹּל אֵיךְ שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא רוֹצֶה... אֵיזוֹ הַשָּׁגָה נִפְלָאָה! שֶׁאָדָם יָכוֹל לְהַגִּיד: **רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, אֲנִי מוֹסֵר אֶת הַכֹּל אֵלֶיךָ! וְלֹא רַק אֶת שֶׁלִּי, אֶלָּא גַּם אֶת שֶׁל אִשְׁתִּי וְשֶׁל הַיְלָדִים".**

מַמְשִׁיךְ רַבֵּנוּ שָׁם אֶת שִׂיחָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה: **"גַּם אָזַי אֵין צָרִיךְ לִדְאֹג וְלַחְשֹׁב כְּלָל אִם מִתְנַהֵג כָּרָאוּי אִם לָאו, מֵאַחַר שֶׁשּׁוֹמֵךְ עָלָיו יִתְבָּרַךְ, וְאִם הוּא יִתְבָּרַךְ רוֹצֶה בְּעִנְיָן אַחֵר הוּא מְרֻצֶּה לְהִתְנַהֵג בְּעִנְיָן אַחֵר, כִּרְצוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ"**; וְכֵן בְּסוֹף הַשִּׂיחָה שָׁם, אוֹמֵר רַבֵּנוּ שֶׁכְּשֶׁאָדָם מִתְנַהֵג כָּךְ **"שׁוּב אֵינוֹ חוֹשֵׁב וְחוֹשֵׁשׁ כְּלָל"** וְכוּ', **"מֵאַחַר שֶׁכְּבָר מָסַר הַכֹּל לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְסָמַךְ עָלָיו יִתְבָּרַךְ לְבַד"**, וּבְוַדַּאי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עוֹשֶׂה אֶת הַהֲכִי טוֹב!

וְהִנֵּה פִּתְאוֹם אָדָם מַרְגִּישׁ שֶׁהוּא עָשָׂה כָּךְ וְכָךְ, וְהוּא מַאֲשִׁים אֶת עַצְמוֹ וְכוּ', אֲבָל לֹא! **אֲנִי מָסַרְתִּי אֶת הַכֹּל אֶל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא!**

כַּמּוּבָן, אֲנִי מְנַסֶּה לַעֲשׂוֹת כָּל מַה שֶּׁאֲנִי יָכוֹל, וְאִם אֵיזֶה דָּבָר לֹא עָלָה בְּיָדִי מֵאֵיזוֹ סִבָּה – לֹא הִצְלַחְתִּי בּוֹ, אֲנִי לֹא מַאֲשִׁים אֶת עַצְמִי, כִּי אֲנִי לְכַתְּחִלָּה מָסַרְתִּי אֶת הַכֹּל לְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וְכָךְ הָיְתָה הַהַשְׁגָּחָה הָעֶלְיוֹנָה...

וְזֶה פֵּרוּשׁ: **"אֵין וְהָיָה אֶלָּא לְשׁוֹן שִׂמְחָה"**, שֶׁאָדָם מַכְנִים בְּדַעְתּוֹ הֵיטֵב **"מַה שֶּׁהָיָה, הָיָה!"...**

כְּפִי הַדִּקְדּוּק, 'הָיָה' זֶה לְשׁוֹן עָבָר, אֲבָל 'וְהָיָה' – כְּשֶׁנּוֹסַף ו', זֶה נִקְרָא "ו' הַמְהַפֵּךְ", שֶׁמְּהַפֵּךְ מֵ'עָבָר' לְ'עָתִיד', וְזֶה כָּל סוֹד הַשִּׂמְחָה, שֶׁאָדָם מְהַפֵּךְ אֶת הֶעָבָר לְעָתִיד, דְּהַיְנוּ שֶׁהוּא יוֹדֵעַ **"מַה שֶּׁהָיָה – הָיָה, וְעַכְשָׁו אֲנִי מִתְקַדֵּם הָלְאָה! אֲנִי מְצָרֵף אֶת הַו' לְ'הָיָה', וּמְהַפֵּךְ אֶת זֶה לְעָתִיד!"**.

וְדַיְקָא הָאוֹת ו' נוֹסֶפֶת עַל 'הָיָה', כִּי הִיא רוֹמֶזֶת לְהַרְבֵּה דְּבָרִים גְּדוֹלִים, וְכַמּוּבָא בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ בַּתּוֹרָה הָרִאשׁוֹנָה בְּלִקּוּטֵי מוֹהַר"ן: וָא"ו זֶה צוּרַת מַקֵּל, שֶׁעָמוֹ מַכִּים אֶת הַיֵּצֶר הָרָע; ו' רָמֵז לְוָא"ו סִדְרֵי מִשְׁנָה; ו' רָמֵז לַקּוֹל שֶׁל הָאָדָם, כִּי יֵשׁ שִׁשָּׁה חֲלָקִים בַּקָּנֶה שֶׁבַּגָּרוֹן, שֶׁזֶּה עִנְיָן שֶׁל תְּפִלָּה – שֶׁאָדָם זוֹכֶה לְהִתְפַּלֵּל לְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא; ו' מוֹרֶה עַל קְדֻשַּׁת הַבְּרִית – מִדַּת יוֹסֵף הַצַּדִּיק; וְאוֹתָהּ ו' הִיא מְהַפֶּכֶת אֶת הַכֹּל – מֵעָבָר לְעָתִיד, הִיא נוֹתֶנֶת לָאָדָם אֶת הַכֹּחַ לָצֵאת מֵהֶעָבָר – מִכָּל מַה שֶּׁהָיָה, וּלְהִתְקַדֵּם הָלְאָה...

וְזֶה מַה שֶּׁמְּגַלֶּה רַבֵּנוּ – בְּתוֹרָה קמ"ט זוֹ – עַל **"וְהָיָה עֵקֶב תִּשְׁמְעוּן"**, שֶׁצְּרִיכִים לְהָבִיא אֶת הַשִּׂמְחָה, בְּחִינַת 'וְהָיָה', עַד 'עֵקֶב תִּשְׁמְעוּן' – עַד הָעֲקֵבִים, דְּהַיְנוּ שֶׁכָּל הַדְּבָרִים הַשְּׁפֵלִים וְהַנְּמוּכִים – שֶׁזֶּה כּוֹלֵל הַרְבֵּה דְּבָרִים – שֶׁאָמְנָם נִמְצָאִים לְמַטָּה, אֲבָל לְכֻלָּם תִּהְיֶה עֲלִיָּה עַל יְדֵי הַשִּׂמְחָה! מַה שֶּׁנִּדְמֶה לָאָדָם שֶׁיֵּשׁ דָּבָר שֶׁגּוֹרֵם לְהִמָּשֵׁךְ לְמַטָּה – לַעֲצֵבוּת וּלְדָכָאוֹן, יֵשׁ אֶפְשָׁרוּת לְהַעֲלוֹת אֶת כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלּוּ, וּלְהָבִיא אוֹתָם אֶל הַתַּכְלִית; זוֹ הַמַּעֲלָה שֶׁל שִׂמְחָה, שֶׁהִיא מַעֲלָה אֶת כָּל מַה שֶּׁיֵּשׁ לְמַטָּה, וּמְהַפֶּכֶת אֶת זֶה לְמַעְלָה!

שֶׁבְּעֶצֶם זֶהוּ כָּל סוֹד הָרְקוּד, כִּי אֵלּוּ שֶׁיּוֹדְעִים לִרְקֹד טוֹב ['מְשַׂמְּחִים' שֶׁבְּקִיאִים בְּסִלְסוּלִים וְרִקּוּדִים שׁוֹנִים] הֵם יוֹדְעִים שֶׁכָּךְ הוּא הָרְקוּד – לְהַפֵּךְ מִלְּמַטָּה לְמַעְלָה, וְכַמּוּבָא בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ (שִׂיחוֹת הָרַ"ן, סִימָן פו) גַּבֵּי שִׂמְחַת חֲתֻנָּה, שֶׁכָּל עִנְיַן הָרִקּוּדִים הוּא רֶמֶז לְקַבָּלַת הַתּוֹרָה, שֶׁאָז הַתַּחְתּוֹנִים עָלוּ לְמַעְלָה וְהָעֶלְיוֹנִים יָרְדוּ לְמַטָּה, עַיֵּן שָׁם; וְזֶה עִנְיַן שֶׁל שִׂמְחָה, שֶׁהִיא מְהַפֶּכֶת אֶת הַכֹּל!

אָדָם בָּא הַבַּיְתָה, וְהוּא מְנַסֶּה בְּכָל מִינֵי דְּרָכִים לַהַפֵּךְ אֶת הַכֹּל לְשִׂמְחָה; אוּלַי הָיָה אֵיזֶה מֶתַח, הָיוּ קְצָת עֲצַבִּים, וְאָדָם שֶׁאֵין לוֹ שֵׂכֶל – הוּא מוֹסִיף עַל זֶה עוֹד... יֵשׁ עֲצַבִּים וּמְתָחִים, הוּא מַתְחִיל לְהוֹסִיף עַל זֶה וּלְהָעִיר עַל כָּל מִינֵי דְּבָרִים וְכוּ', וְזֶה הוֹרֵם אֶת הַכֹּל, ה' יִשְׁמֹר.

אֲבָל אָדָם שֶׁיֵּשׁ לוֹ שֵׂכֶל, כְּשֶׁהוּא מַגִּיעַ הַבַּיְתָה וְיֵשׁ כָּזֶה מַצָּב – הוּא מְהַפֵּךְ אֶת הַכֹּל לְשִׂמְחָה, הוּא מֵרִים אֶת הַשִּׂמְחָה אֲצֶל בֵּלָם – אֲצֶל הָאִשָּׁה וְהַיְלָדִים, הוּא מֵרִים אוֹתָם! הוּא מַרְאֶה שֶׁ**בַּבַּיִת הַזֶּה יֵשׁ שִׂמְחָה! כָּאן אֲנַחְנוּ שְׂמֵחִים עִם הַיְהֻדוּת שֶׁלָּנוּ!**"... וַאֲנַחְנוּ שְׂמֵחִים לֹא בִּגְלַל שֶׁבֶּעָתִיד יִהְיֶה לָנוּ שָׂכָר עַל זֶה, אֶלָּא הַשָּׂכָר מַגִּיעַ אֵלֵינוּ כָּאן וְעַכְשָׁו!

מַדּוּעַ רוֹאִים לִפְעָמִים אֲצֶל יְלָדִים שֶׁאֵינָם שְׂמֵחִים עִם כָּל מִינֵי עִנְיְנֵי יַהֲדוּת? כִּי הֵם לֹא מַרְגִּישִׁים כָּל כָּךְ טַעַם בְּמַה שֶּׁהֵם עוֹשִׂים, אֲבָל אוֹמְרִים לָהֶם שֶׁבֶּעָתִיד יִהְיֶה לָהֶם טוֹב... מְבִיאִים לָהֶם פְּרָסִים וּמַמְתַּקִּים – שֶׁבֶּאֱמֶת בְּוַדַּאי צְרִיכִים לְעוֹדֵד כָּךְ אֶת הַיְלָדִים, אֲבָל הַסַּכָּרִיּוֹת וְהַפְּרָסִים שֶׁהֵם מְקַבְּלִים, זֶה 'עַל הַמָּקוֹם' – "לָמַדְתָּ וְחִנָּה קִבַּלְתָּ פְּרָס", וּבֶאֱמֶת הַתַּכְלִית שֶׁל זֶה הִיא לְלַמֵּד אֶת הַיֶּלֶד: "**לָמַדְתָּ, הִתְפַּלַּלְתָּ, קִיַּמְתָּ מִצְוָה, זֶה הַפְּרָס! זוֹ הַשִּׂמְחָה! זֶהוּ הַשָּׂכָר הַכִּי גָּדוֹל שֶׁלְּךָ!**"...

אָמְנָם בְּתוֹר "מַתָּן שְׂכָרָהּ בְּצִדָּהּ" קִבַּלְתָּ גַּם כֵּן אֵיזוֹ סֻכָּרִיָּה אוֹ מַמְתָּק אַחֵר, אֲבָל בְּאוֹתוֹ זְמַן צְרִיכִים לְלַמֵּד לַיֶּלֶד שֶׁהַמַּמְתָּק הַזֶּה הוּא רַק "תּוֹסֶפֶת" [וּכְמוֹ אֲכִילַת שַׁבָּת, שֶׁכְּלָהּ קֹדֶשׁ וְכֻלָּהּ אֱלֹקוּת, וּבְאוֹתוֹ זְמַן נֶהֱנִים גַּם מֵהַטַּעַם שֶׁל הָאֹכֶל] "וְתִשְׂמַח, יֶלֶד, עִם מצוה הזאת שעשית; עכשיו!"...

וּבִפְרָט אִם בּוֹנִים יֶלֶד, אוֹמְרִים לוֹ "אֵיזוֹ זְכוּת יֵשׁ לְךָ שֶׁעָשִׂיתָ כָּזֹאת מִצְוָה!" וְהַיֶּלֶד אוֹמֵר: "מָה, יֵשׁ לִי זְכוּת?" **כֵּן, יֵשׁ לְךָ זְכוּת שֶׁהִתְפַּלַּלְתָּ עַכְשָׁו, לָמַדְתָּ פֶּרֶק מִשְׁנָיוֹת, דַּף גְּמָרָא, קִיַּמְתָּ אֵיזוֹ מִצְוָה, הִתְאַפַּקְתָּ לֹא לְהַכְנִים לְכַעַס, לֹא לְהַרְבִּיץ לַיֶּלֶד אַחֵר"**... אֲפִלּוּ בַּבַּיִת – בְּתוֹךְ מִשְׁפַּחְתּוֹ, אָדָם מְחַנֵּךְ אֶת הַיְלָדִים כָּךְ, וְזֶה הֶשֵּׂג גָּדוֹל, **שֶׁהַיְלָדִים שׁוֹלְטִים עַל עַצְמָם!**

וְכַמּוּבָן, הֵם צְרִיכִים לִרְאוֹת דָּבָר כָּזֶה אֲצֶל הַהוֹרִים... אִם אֲצֶל הַהוֹרִים, ה' יִשְׁמֹר, יֵשׁ מְרִיבוֹת וּמַחְלֹקֶת, לֹא יְכוֹלִים לִדְרֹשׁ מֵהַיְלָדִים אַחֶרֶת... **הַיְלָדִים מְחַקִּים בְּדִיּוּק אֶת הַהוֹרִים! אִם רוֹאִים אֵיזֶה יֶלֶד בַּתַּלְמוּד תּוֹרָה אוֹ בְּבֵית הַסֵּפֶר שֶׁאֵין שְׁלִיטָה עֲלֵיהֶם, יְכוֹלִים לְהָבִין מַה קּוֹרֶה בַּבַּיִת...**

מַה שֶּׁאֵין כֵּן כְּשֶׁמְּלַמְּדִים אֶת הַיְלָדִים, וּבְנוֹסָף **מַרְאִים** דֻּגְמָא חַיָּה לְזֶה, וּמְשַׁתְּדְלִים תָּמִיד לְשַׁלֵּט עַל הָעֲצַבִּים, וְאָכֵן לֹא תָּמִיד יְכוֹלִים לְשַׁלֵּט עַל הָעֲצַבִּים בְּאֹפֶן **פְּנִימִי**, אֲבָל לְכָל הַפָּחוֹת **בָּחִיצוֹנִיּוּת** – שֶׁתָּמִיד יֵשׁ חִיּוּךְ, יֵשׁ רֹגַע, וּבִמְקוֹם שֶׁמַּגְדִּילִים אֶת הָאֲשָׁמוֹת, מַאֲשִׁימִים אֶחָד אֶת הַשֵּׁנִי, וְיֵשׁ צְעָקוֹת וּמְרִיבוֹת חַם וְשָׁלוֹם, מְנַפִּים בְּכָל מִינֵי אֲפָנִים לַהֲפֹךְ אֶת זֶה; בָּזֶה מְקַיְּמִים בִּשְׁלֵמוּת "וְהָיָה עֵקֶב **תִּשְׁמְעוּן**".

וְזֶה דָּבָר שֶׁבְּוַדַּאי וּבְוַדַּאי כָּלוּל בְּדִבְרֵי רַשְׁ"י: 'עֵקֶב' – הַמִּצְוֹת הַקַּלּוֹת שֶׁאָדָם דָּשׁ בַּעֲקֵבָיו; הֲרֵי רַבֵּנוּ אָמַר לָנוּ (לִקּוּטֵי מוֹהַר"ן, חֵלֶק ב, סִימָן כד): "**מִצְוָה גְּדוֹלָה לִהְיוֹת בְּשִׂמְחָה תָּמִיד**" – לֹא סְתָם 'מִצְוָה', אֶלָּא 'מִצְוָה גְּדוֹלָה', אֲבָל זוֹ אַחַת מֵהַמִּצְוֹת שֶׁאָדָם "דָּשׁ בַּעֲקֵבָיו", שֶׁאוֹמֵר: "מַה כְּבָר יִהְיֶה אִתִּי כְּשֶׁאֶהְיֶה שָׂמֵחַ?"... **מַה יִּהְיֶה אִתְּךָ? אַתָּה תַּתְחִיל לְהַרְגִּישׁ שֶׁהִנֵּה אַתָּה מְקַבֵּל אֶת הַשָּׂכָר שֶׁלְּךָ עַכְשָׁו! זֶה מַה שֶּׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא רוֹצֶה מִמְּךָ! הֲרֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא רוֹצֶה לְקַיֵּם "בְּיוֹמוֹ תִּתֵּן שְׂכָרוֹ", וְעָלֶיךָ לִרְצוֹת אֶת הַשָּׂכָר!**

מָשָׁל לְאָדָם שֶׁלָּקַח פּוֹעֵל, וְעָבַד אֶצְלוֹ יוֹם שָׁלֵם תַּחַת הַשֶּׁמֶשׁ הַקּוֹפַחַת, וּבְסוֹף הַיּוֹם כֻּלּוֹ מֻזְיָע וּמוּתָשׁ, וַהֲרֵי אַתָּה בֶּן אָדָם נוֹרְמָלִי שֶׁבָּא לְשַׁלֵּם לוֹ אֶת שְׂכָרוֹ, וְהוּא מֵגִיב "לֹא, אֲנִי לֹא רוֹצֶה לָקַחַת מִמְּךָ"... **הֲרֵי 'מַשָּׂאתוֹ חָסֵר לוֹ'**... עֲבַדְתָּ כָּל כָּךְ קָשֶׁה בְּמֶשֶׁךְ יוֹם שָׁלֵם, לָמָּה לֹא לָקַחַת הַשָּׂכָר?...

אוֹתוֹ דָּבָר לְעִנְיָנֵינוּ: הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא נָתַן לָנוּ אֶת הַמִּצְוֹת, נָתַן לָנוּ אֶת הַחַיִּים הַכִּי טוֹבִים, וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא רוֹצֶה לְשַׁלֵּם לָנוּ, וְלֹא "אַחַר 120 שָׁנָה"... **הַיּוֹם!** הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אוֹמֵר "אֲנִי רוֹצֶה לְשַׁלֵּם לָכֶם **הַיּוֹם**!" **תַּרְגִּישׁ שִׂמְחָה! קַיַּמְתָּ מִצְוָה? בֵּרַכְתָּ בִּרְכַּת הַמָּזוֹן? שָׂמְתָּ תְּפִלִּין, צִיצִית? הִתְפַּלַּלְתָּ תְּפִלָּה? עָשִׂיתָ צְדָקָה וָחֶסֶד – גָּמַלְתָּ חֶסֶד עִם מִשֶּׁהוּ, הָלַכְתָּ לְבַקֵּר חוֹלִים? בַּבַּיִת – שָׁלַטְתָּ עַל עַצְמְךָ, וְלֹא נָתַתָּ לְאֵיזוֹ מְרִיבָה 'לְהִתְפּוֹצֵץ' חַם וְשָׁלוֹם, אֶלָּא קַיַּמְתָּ "בִּרְגָז – רַחֵם תִּזְכֹּר", הִמְתַּקְתָּ אֶת הָרֶגֶז עִם רַחֲמִים? אָז הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא רוֹצֶה שֶׁתַּרְגִּישׁ עַכְשָׁו אֶת הַשָּׂכָר שֶׁאַתָּה מְקַבֵּל עַל מַה שֶּׁעָשִׂיתָ!**

"אֵיךְ אֲנִי אַרְגִּישׁ אֶת זֶה?" **תִּשְׂמַח! תְּחַיֶּה אֶת עַצְמְךָ! תַּקְשִׁיב לְדִבְרֵי הַחֲכָמִים שֶׁאוֹמְרִים לְךָ "תִּתְבּוֹנֵן מַה עָשִׂיתָ עַכְשָׁו, קַיַּמְתָּ מִצְוָה!"...**

אָדָם חוֹשֵׁב: "שָׂמַתִּי תְּפִלִּין הַיּוֹם, וּמַה עָשִׂיתִי כְּבָר?"... **מַה עָשִׂיתָ?! אַתָּה יוֹדֵעַ שֶׁעַתָּה כְּשֶׁאַתָּה עִם תְּפִלִּין יֵשׁ לְךָ אֶת**

הַחוֹתֶמֶת שֶׁל הַמֶּלֶךְ וְהַכֶּתֶר שֶׁל הַמֶּלֶךְ? וּמוּבָא בְּתִקּוּנֵי זֹהַר (דַּף פד.) **שֶׁכְּשֶׁאָדָם לוֹבֵשׁ צִיצִית וּמַנִּיחַ תְּפִלִּין, יוֹצֵאת מִמֶּנּוּ מְצִעָדָה שֶׁלֶמָּה שֶׁל מַלְאָכִים הַמּוֹחְאִים כַּפַּיִם וּמַכְרִיזִים: "תְּנוּ מָקוֹם לְבֶן הַמֶּלֶךְ שֶׁהוֹלֵךְ עַכְשָׁו עִם לְבוּשׁ הַמֶּלֶךְ וְעִם כֶּתֶר הַמֶּלֶךְ!"...**

רַק הַבְּעָיָה שֶׁאָדָם לֹא שׁוֹמֵעַ אֶת זֶה, הוּא עֲדַיִן לֹא קִבֵּל אֶת הָ'אַנְטֶנָה' כְּדֵי לְקַלֵּט אֶת זֶה... אֲבָל אִם הוּא יִהְיֶה מַתְמִיד וְעַקְשָׁן – סוֹף כָּל סוֹף הוּא יִזְכֶּה! תְּחִלָּה צְרִיכִים לְהַתְחִיל עִם אֱמוּנָה, בְּחִינַת **"שְׁמַע דִּבְרֵי חֲכָמִים"**, שֶׁאָדָם מַאֲמִין "כִּי הַחֲכָמִים אוֹמְרִים לִי כָּכָה", וּמְמַיְלָא אָדָם רוֹקֵד וְשָׂמֵחַ **"אֵיזוֹ זְכוּת יֵשׁ לִי שֶׁאֲנִי מַלְבִּישׁ צִיצִית וּמַנִּיחַ תְּפִלִּין!"**... הוּא מְחַיֶּה אֶת עַצְמוֹ **"זָכִיתִי לְבָרֵךְ בִּרְכַּת הַמָּזוֹן! אָכַלְתִּי, נֶהֱנֵיתִי מֵהָאֹכֶל, חָיָה טָעִים מְאֹד, וְאַחַר כָּךְ עָשִׂיתִי בִּרְכַּת הַמָּזוֹן, וּבָזֶה הֲפַכְתִּי אֶת הָאֹכֶל לְאוֹתִיּוֹת קְדוֹשׁוֹת!"...**

רַבֵּנוּ סִפֵּר "מַעֲשֶׂה מֵהַלֶּחֶם" – שֶׁהָיָה צַדִּיק שֶׁאָכַל לֶחֶם, וּמֵהַפֶּה שֶׁלּוֹ הִתְחִילוּ לָצֵאת אוֹתִיּוֹת, וְעָלוּ לַשָּׁמַיִם; כַּמּוּבָן, זוֹ הַשָּׂגָה גְּבוֹהָה מְאֹד שֶׁל הַצַּדִּיקִים, אֲבָל בַּמֶּה אֲנַחְנוּ יְכוֹלִים לְקַיֵּם אֶת זֶה בְּפַשְׁטוּת? עַל יְדֵי בִּרְכַּת הַמָּזוֹן; אָכַלְתָּ סְעֻדָּה שְׁלֵמָה, הַכֹּל הָיָה בָּהּ טָעִים מְאֹד, הִתְקַיֵּם בְּךָ **"וְאָכַלְתָּ וְשָׂבָעְתָּ"**, וְעַכְשָׁו **"וּבֵרַכְתָּ אֶת ה' אֱלֹקֶיךָ"**, וּתְקַיֵּם דִּבְרֵי רַבֵּנוּ בְּסֵפֶר הַמִּדּוֹת: **"עַל יְדֵי בִּרְכַּת הַמָּזוֹן נִתְוַדַּע ה' יִתְבָּרַךְ בָּעוֹלָם"** – אַתָּה מְבָרֵךְ בִּרְכַּת הַמָּזוֹן בְּאֵיזוֹ פִּנָּה, וְעַל יָדְךָ מִתְקַיֵּם (אֶסְתֵּר ט, ד) "וְשָׁמְעוֹ הוֹלֵךְ **בְּכָל הַמְּדִינוֹת**", כַּמּוּבָא בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ (לִקּוּטֵי מוֹהַר"ן, חֵלֶק א, סִימָן יז): **אַתָּה מְדַבֵּר דִּבּוּרֵי אֱמוּנָה בַּבַּיִת שֶׁלְּךָ, בֵּינְךָ לְבֵין אִשְׁתְּךָ, וְעִם הַיְלָדִים, וְהַדִּבּוּרִים הָאֵלּוּ הוֹלְכִים בָּאֲוִיר, וְשׁוֹמְעִים אֶת זֶה בְּכָל הַמְּדִינוֹת!**

מָה הַבַּוָּנָה? מַסְבִּיר רַבֵּנוּ: **כִּי דִּבּוּרִים קְדוֹשִׁים יֵשׁ לָהֶם חִיּוּת, לֹא סְתָם אָמַרְתָּ דִּבּוּר וְהוּא הָלַךְ לָאֲוִיר... אֶלָּא זֶה נוֹסֵעַ וּמִתְקַדֵּם הָלְאָה... וּמַעֲשֶׂה הַצַּדִּיקִים – דִּבּוּרֵי אֱמוּנָה וְקִיּוּם הַמִּצְוֹת, יְכוֹל לְהַגִּיעַ לְאֵיזֶה רָשָׁע וְיַכְנִיס בּוֹ הִרְהוּר תְּשׁוּבָה עַד שֶׁיַּחֲזֹר בִּתְשׁוּבָה... יְכוֹל לִהְיוֹת אָדָם שֶׁהוּא רָחוֹק מְאֹד, אַךְ פִּתְאוֹם מִתְעוֹרֵר בּוֹ הִרְהוּר תְּשׁוּבָה, וְאָמְנָם זֶה יָכוֹל לְהִמָּשֵׁךְ רַק לִרְגָעִים סְפוּרִים, אֲבָל בְּכָל זֹאת נִכְנְסָה בּוֹ הִתְעוֹרְרוּת, מֵאֵיפֹה זֶה הִגִּיעַ? מֵהֵיכָן נִכְנְסָה בָּזֹאת מַחֲשָׁבָה פִּתְאוֹם לְאֵיזֶה רָשָׁע? אֶלָּא אַתָּה יָשַׁבְתָּ בְּאֵיזוֹ פִּנָּה, בֵּרַכְתָּ בִּרְכַּת הַמָּזוֹן, אוֹ עָשִׂיתָ מִצְוָה אַחֶרֶת, וּשְׁידַרְתָּ אֶת הַקְּדֻשָּׁה הַזֹּאת לְאוֹתוֹ אָחָד, וְעַל יְדֵי זֶה נִכְנָס בּוֹ הִרְהוּר הַתְּשׁוּבָה הַזֶּה...**

חֲרֵי מַהוּ כָּל עִנְיָנָם שֶׁל כְּלֵי הַתִּקְשֹׁרֶת שֶׁזֶּה הַזּוֹג שֶׁזָּכוּ עַכְשָׁו לְהִתְחַתֵּן, שֶׁהִתְחַדְּשׁוּ בְּאֵלּוּ עֲשָׂרוֹת הַשָּׁנִים הָאַחֲרוֹנוֹת – רַדְיוֹ וְכַדּוֹמֶה? אֵיךְ אָדָם מְדַבֵּר פֹּה – וְשׁוֹמְעִים אוֹתוֹ בְּסוֹף הָעוֹלָם? בִּפְנִימִיּוּת זֶה הָעִנְיָן הָאָמוּר, שֶׁהַדִּבּוּרִים הָאֵלּוּ נִכְנָסִים בָּאֲוִיר, וְנוֹסְעִים... מְנַסִּים לְהַסְבִּיר אֶת זֶה בְּכָל מִינֵי דְּרָכִים – "זֶה גַּלִּים" וְכוּ', אֲבָל אֵיךְ הֵם מַגִּיעִים אֵלֶיךָ? אַתָּה יוֹשֵׁב בִּדְרוֹם אַפְרִיקָה, וְהוּא בְּאוֹסְטְרַלְיָה אוֹ בְּסִין, אֵיךְ אַתָּה שׁוֹמֵעַ אוֹתוֹ? כִּי בַּשָּׁמַיִם יֵשׁ כָּאֵלּוּ קַוִּים וְגַלִּים שֶׁהוֹלְכִים וּמַגִּיעִים... וְאֶת זֶה אָדָם עוֹשֶׂה בְּכָל מִצְוָה שֶׁהוּא מְקַיֵּם, שֶׁהוּא יוֹשֵׁב בַּפִּנָּה שֶׁלּוֹ, אֲבָל עַל יְדֵי זֶה **"נִתְוַדַּע הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּכָל הָעוֹלָם"...**

וְאֵלּוּ דְּבָרִים שֶׁאָדָם דָּשׁ בַּעֲקֵבָיו, וְאוֹמֵר "זֶה דָּבָר פָּשׁוּט"... **וְהַסִּימָן שֶׁאַתָּה בֶּאֱמֶת הֵבַנְתָּ וְתָפַסְתָּ וְהִכְנַסְתָּ בְּדַעְתְּךָ אֶת הָעִנְיָנִים הָאֵלּוּ שֶׁל הַצַּדִּיקִים – אִם "עֵקֶב תִּשְׁמְעוּן", שֶׁשּׁוֹמְעִים אֶת זֶה בַּעֲקֵבִים שֶׁלְּךָ, שֶׁאַתָּה מַתְחִיל לִרְקֹד, לְהַכְנִיס שִׂמְחָה בַּחַיִּים שֶׁלְּךָ! אַתָּה מַתְחִיל לִשְׂמֹחַ וְלִשַּׂמֵּחַ!**

אָדָם שֶׁזּוֹכֶה לְהִתְחַתֵּן, אַחַת מִבִּרְכוֹת ה'שֶׁבַע בְּרָכוֹת' הִיא: **"שַׂמֵּחַ תְּשַׂמַּח רֵעִים הָאֲהוּבִים"**; שֶׁזּוֹ הַמִּצְוָה הָרִאשׁוֹנָה כְּשֶׁאָדָם זוֹכֶה בְּחֶסֶד ה' לְהִתְחַתֵּן, שֶׁיִּתְקַיֵּם בַּבַּיִת שֶׁלּוֹ **"רֵעִים הָאֲהוּבִים"** – שֶׁזֶּה 'שַׂמֵּחַ', שֶׁאַתָּה בְּעַצְמְךָ שָׂמֵחַ, וְכֵן **'תְּשַׂמַּח'** אֲחֵרִים, וְזֶהוּ הַפִּימָן שֶׁהִשַּׂגְתָּ אֶת הַשִּׂמְחָה בֶּאֱמֶת – אִם אַתָּה גַּם מְשַׂמֵּחַ; יְכוֹלִים לְהַגִּיד עַל אָדָם שֶׁהוּא שָׂמֵחַ, אֲבָל אֵיךְ יוֹדְעִים שֶׁהוּא בֶּאֱמֶת שָׂמֵחַ? **אִם הוּא מְשַׂמֵּחַ אֲחֵרִים – זֶה אָדָם שֶׁהוּא שָׂמֵחַ בֶּאֱמֶת!**

וְהַמָּקוֹם הַכִּי מַכְשֵׁר וַהֲכִי חָשׁוּב לְקַיֵּם אֶת זֶה הוּא – כַּמּוּבָן – בַּבַּיִת שֶׁל אָדָם, שֶׁהוּא מְקַיֵּם **"שַׂמֵּחַ תְּשַׂמַּח רֵעִים הָאֲהוּבִים"**, וּבָזֶה בּוֹנִים אֶת הַקְּדֻשָּׁה, וְעַל יְדֵי **"וְהָיָה עֵקֶב שִׁמְעוֹן"** – עַל יְדֵי אוֹתָהּ הַשִּׂמְחָה, כְּפִי שֶׁמַּסְבִּיר רַבֵּנוּ בִּתוֹרָה קס"ט זוֹ, זוֹכִים אַחַר כָּךְ לְהַגִּיעַ לְכָל הַבְּרָכוֹת וְכָל הַהַשְׁפָּעוֹת – יְלָדִים, לֵידָה קַלָּה (כָּךְ אוֹמֵר רַבֵּנוּ שָׁם), וְכֵן זוֹכִים שֶׁמִּתְקַיֵּם **"וְשָׁמַר ה' אֱלֹהֶיךָ לְךָ אֶת הַבְּרִית"** – שֶׁתִּזְכֶּה לִשְׁמִירַת הַבְּרִית.

כָּל אֶחָד רוֹצֶה לִזְכּוֹת לִקְדֻשָּׁה, שֶׁיִּזְכֶּה לִקְדֻשַּׁת הַבְּרִית, **אֵיךְ?** אוֹמֵר רַבֵּנוּ: **עַל יְדֵי שֶׁתִּהְיֶה בְּשִׂמְחָה תִּזְכֶּה שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יַעֲזֹר לְךָ בְּזֶה! הוּא יִשְׁמֹר עָלֶיךָ שֶׁלֹּא תַּגִּיעַ, חַס וְשָׁלוֹם, לִכְעֹס**

הַבְּרִית! וְזֶהוּ סוֹד "**וְשָׁמַר ה' אֱלֹהֶיךָ לְךָ אֶת הַבְּרִית**" – שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּעַצְמוֹ יִשְׁמֹר אוֹתְךָ! וְאֵיזוֹ שְׁמִירָה יוֹתֵר גְּדוֹלָה מִזֶּה?...

אֵיךְ זָכִיתָ לָזֶה? כִּי הָיִיתָ בְּשִׂמְחָה! וַאֲפִלּוּ שֶׁאַתָּה טוֹעֵן "יֵשׁ לִי בְּעָיָה כָּזוֹ וּבְעָיָה כָּזוֹ", תִּקְפֹּץ עַל זֶה, וְתַכְרִיחַ אֶת עַצְמְךָ!

מוֹהָרָא"ש כּוֹתֵב בְּמֵאוֹת וַאֲלָפִים מִכְתָּבִים: "**תַּכְרִיחַ אֶת עַצְמְךָ לִהְיוֹת בְּשִׂמְחָה**"; תָּרִים אֶת הָרַגְלַיִם, וְכֵן מַזְכִּיר רַבֵּנוּ עִנְיָן שֶׁל מְחִיאַת כַּפַּיִם, וְאָז יִתְקַיֵּם "**וְשָׁמַר ה' אֱלֹקֶיךָ לְךָ אֶת הַבְּרִית וְאֶת הַחֶסֶד אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לַאֲבֹתֶיךָ**", וְעַל יְדֵי זֶה יֵמְשַׁךְ כָּל הַשֶּׁפַע – "**וְאָהֲבְךָ וּבֵרַכְךָ וְהִרְבֶּךָ וּבֵרַךְ פְּרִי בִטְנְךָ**" וְגוֹ' "**בָּרוּךְ תִּהְיֶה מִכָּל הָעַמִּים לֹא יִהְיֶה בְךָ עָקָר וַעֲקָרָה**" וְגוֹ' – תִּזְכֶּה לִילָדִים, וְכֵן: "**וְהֵסִיר ה' מִמְּךָ כָּל חֹלִי**" וְגוֹ' – יִתְבַּטְּלוּ לְגַמְרֵי! וְיִהְיֶה לְךָ כָּל הַשֶּׁפַע הַקָּדוֹשׁ!

הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יַעֲזֹר לָנוּ שֶׁנִּזְכֶּה לְכָל זֶה!

הִתְחַלְנוּ אֶת הַדִּבּוּרִים בְּעִנְיַן **ט"ו בְּאָב**, שֶׁעַכְשָׁו בְּ"אִפֵּן רִשְׁמִי" אֲנַחְנוּ מִתְקָרְבִים בְּכָל הַכֹּחוֹת לִקְרַאת הַיָּמִים הַנּוֹרָאִים – רֹאשׁ הַשָּׁנָה הַקָּדוֹשׁ, עוֹד אַרְבָּעִים יוֹם זֶה הַתְחָלַת הַבְּרִיאָה, וְעַכְשָׁו הַזְּמַן לְהִתְעוֹרֵר מֵחָדָשׁ!

לְמוּד הַתּוֹרָה – אֵילּוּ לְמוּדִים זוֹכִים לִלְמֹד: תִּקּוּנֵי זֹהַר, וְכֵן כּוֹתֵב רַבִּי נָתָן בְּשֵׁם רַבֵּנוּ שֶׁמְּסַגֵּל לִלְמֹד לִקּוּטֵי מוֹהַר"ן, סִפּוּרֵי מַעֲשִׂיּוֹת, שִׂיחוֹת הָרַ"ן, סֵפֶר הַמִּדּוֹת – **סִפְרֵי רַבֵּנוּ!** אוֹמֵר רַבִּי נָתָן שֶׁזֶּה "**מוֹעִיל מְאֹד מְאֹד בִּימֵי אֱלוּל**".

וּמוֹהָרָא"ש לִמֵּד אוֹתָנוּ, שֶׁכָּל הַלּוֹמְדִים שֶׁשַּׁיְכִים לְחֹדֶשׁ אֱלוּל, מַתְחִילִים כְּבָר מִט"ו בְּאָב, וְאַשְׁרֵי מִי שֶׁיְנַצֵּל אֶת הַיָּמִים הַקְּדוֹשִׁים הָאֵלּוּ בִּלְמוּד הַתּוֹרָה! וְכֵן אָמְרַת תְּהִלִּים בְּחֹדֶשׁ אֱלוּל, וְכַמּוּבָא בְּפֵרוּשׁ בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ (לִקּוּטֵי מוֹהַר"ן, חֵלֶק ב, סִימָן עג), שֶׁיֵּשׁ עִנְיָן לְהַגְדִּיל הַרְבֵּה תְּהִלִּים בְּחֹדֶשׁ אֱלוּל!

וְכֵן צְדָקָה וָחֶסֶד, וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב בִּמְגִלַּת אֶסְתֵּר (ט, כב) "וּמִשְׁלֹחַ מָנוֹת **אִישׁ** לְרֵעֵהוּ וּמַתָּנוֹת לָ**אֶבְיוֹנִים**" – שֶׁזֶּה רָאשֵׁי תֵּבוֹת '**אֱלוּל**', כִּי אָז הוּא הַזְּמַן שֶׁל צְדָקָה וָחֶסֶד, לַעֲזֹר לַזּוּלַת, לְבַקֵּשׁ לַעֲשׂוֹת צְדָקָה, וְכָךְ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יַעֲשֶׂה צְדָקָה אִתָּנוּ, וִיבָרֵךְ אוֹתָנוּ בְּשָׁנָה טוֹבָה וּמְבֹרֶכֶת, שְׁנַת גְּאֻלָּה וִישׁוּעָה, וְנִזְכֶּה לִרְאוֹת בִּבְיאַת הַמָּשִׁיחַ בְּקָרוֹב!

זכות הדפסת והפצת הגיליון

לעילוי נשמת האישה הכשרה הצדקת
חינקא חיה באבא בת רבי אברהם דוב ע״ה, ולע״נ הרה״ח ר׳ בנימין ביניש בן ר׳ יחזקאל שרגא נ״י ולעילוי נשמת מיכל רונית ע״ה בת שרה ויצחק.

להצלחת בנימין בן אהרן נ״י וכל משפחתו ולהצלחת כל התורמים והעוסקים במלאכת הקודש שיחיו.

ולרפואתם המהירה של
נתן יחזקאל שרגא בן חינקא חיה באבא נ״י
הילד ישי בן סילקא יעל נ״י
ולרפואת צוריאל בן סגולה סיגלית נ״י
נעמי מרים בת חוה תחי׳
סילקא יעל בת אביבה תחי׳
משה בן אירן נ״י

ולע״נ ר׳ שלמה חנוך חרש ז״ל בן ר׳ ישראל משה, האשה ליאת שרה בת מרדכי ע״ה, ר׳ יעקב דוד בן אברהם ז״ל, מרת איטה בת הירש, האישה הכשרה מרת חנה בילא בת ברוך ע״ה. ולעילוי נשמת הדסה שולמית בת יצחק מנחם שיבלט״א. לע״נ אליעזר שלמה ז״ל בן בנימין שיבלחט״א. לע״נ אהרן בן שלמה ז״ל, לע״נ הילד יהונתן ז״ל בן אושרה דינה תחי׳ ולע״נ סיוון בת אליהו ע״ה

ניתן לקבל מידי שבוע במייל את הגליון ״אשי ישראל״ בכתובת
3070817gm@gmail.com
להצטרפות לרשימה התפוצה

לתרומת עבור העלון לרפואה הצלחה וכדו׳ ניתן לפנות לטלפון:052-7691732

breslevsheli.co.il

הודפס יבדפוס מוהרא״ש׳